

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Veřejné strážce v právu životního prostředí

Ladislav Bula

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Veřejné strážce v právu životního prostředí

Autor práce: Ladislav Bula

Studijní program: magisterský

Obor: právo

Vedoucí práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal Ph.D.

Katedra správního práva

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ladislav BULA
Osobní číslo: R18M0030P
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Téma práce: Veřejné stráže v právu životního prostředí
Zadávací katedra: Katedra správního práva
Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Definice základních pojmů
3. Historický pohled na veřejné stráže
4. Jednotlivé veřejné stráže - účel, právní úprava, ustanovení a zrušení, povinnost, oprávnění, pravomoci
5. Veřejné stráže a právní odpovědnost - veřejná stráž jako úřední osoba, příkazní řízení na místě, bezprostřední zásahy, náhrada škody, trestněprávní odpovědnost
6. Hodnocení současné právní úpravy veřejných stráží a návrhy de lege ferenda
7. Závěr

Rozsah diplomové práce: 50

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: elektronická

Seznam doporučené literatury:

- STEJSKAL, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016
- Šíma A. Zákon o rybářství. Komentář. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017

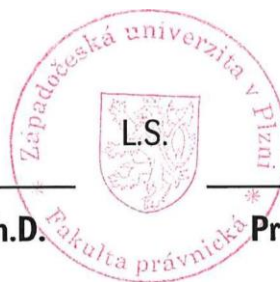
- BEDNÁŘ, Vladimír a BEDNÁŘ, Pavel. Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi. 2. vyd., přeprac. Praha: Druckvo, 2012
- DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 629 s. Právnícké učebnice.
- STANĚK, Jiří a ŘEHAK, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. Praha: Venator, 2000, 135 stran

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D. Katedra
správního práva

Datum zadání diplomové práce: 29. června 2022
Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2023

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 19. září 2022

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval sám a bez pomoci žádné další osoby nebo společnosti. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil při sepisování této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu literatury.“

V Plzni, březen 2023

.....

Ladislav Bula

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu své diplomové práce, jímž je doc. JUDr. Vojtěch Stejskal Ph.D., který mě zaujal na přednáškách a seminářích práva životního prostředí, na přednáškách zemědělského, chovatelského a loveckého práva a na přednáškách práva ochrany přírody a krajiny. Dále bych rád poděkoval své rodině za jejich podporu.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Definice základních pojmů.....	4
3	Historický pohled na veřejné stráž.....	6
3.1	Rybářská stráž.....	6
3.2	Vodní stráž.....	7
3.3	Polní stráž.....	8
3.4	Myslivecká stráž.....	8
3.5	Lesní stráž.....	9
3.6	Stráž přírody.....	10
4	Veřejné stráž.....	12
4.1	Rybářská stráž.....	12
4.1.1	Současná právní úprava rybářské stráže.....	14
4.1.2	Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení rybářské stráže.....	14
4.1.3	Oprávnění a povinnosti rybářské stráže.....	15
4.1.4	Rybářský hospodář.....	19
4.2	Myslivecká stráž.....	19
4.2.1	Současná právní úprava myslivecké stráže.....	20
4.2.2	Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení myslivecké stráže.....	20
4.2.3	Oprávnění a povinnosti myslivecké stráže.....	24
4.2.4	Myslivecký hospodář.....	27
4.3	Stráž přírody.....	27
4.3.1	Současná právní úprava Stráže přírody.....	29
4.3.2	Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení stráže přírody.....	29
4.3.3	Oprávnění, pravomoci a povinnosti stráže přírody.....	31
4.3.4	Asociace strážců přírody.....	32
4.4	Lesní stráž.....	33
4.4.1	Současná právní úprava lesní stráže.....	34
4.4.2	Ustanovení a zrušení lesní stráže.....	35
4.4.3	Oprávnění a povinnosti lesní stráže.....	36
5	Veřejné stráž a právní odpovědnost.....	38
5.1	Veřejné stráž jako úřední osoba a trestněprávní odpovědnost.....	38
5.2	Příkazní řízení na místě.....	40
5.3	Bezprostřední zásahy.....	43
5.4	Náhrada škody.....	43
6	Hodnocení současné právní úpravy veřejných stráž.....	46
6.1	Neúspěšný návrh zákona o veřejné stráž.....	47

6.2	Komparace s právní úpravou Slovenska	50
6.3	Návrhy de lege ferenda.....	51
7	Závěr	54
8	Resumé	56
	Seznam příloh	57
	Seznam použité literatury a zdrojů.....	62

1 Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolil téma „Veřejné stráže v právu životního prostředí“. Toto téma mě na první pohled zaujalo, a to hned z několika důvodů. Tím prvním důvodem je skutečnost, že již od svého dětství trávím většinu svého volného času v přírodě, ať už jako rybář s platným rybářským lístkem a povolenkou k lovu nebo zkrátka jen tak. A díky tomu si o to více uvědomuji, jak důležitým institutem uvedených oblastí veřejné stráže jsou. Důvodem druhým, který mě přivedl k výběru zkoumání právě tohoto tématu, je skutečnost, že vlastně neexistuje mnoho ucelených odborných publikací upravujících jinak relativně složitou a roztržitou právní úpravu veřejných stráží, navzdory jejich důležitosti. S tím souvisí i fakt, že laická veřejnost není dle mého názoru dostatečně obeznámena s činností těchto „strážců životního prostředí“. Tato značně komplikovaná problematika prostupuje různými odvětvími práva, přičemž základním odvětvím upravujícím veřejné stráže je právo správní společně s právem životního prostředí, ale zasahuje též do oblasti trestního a občanského práva.

Jak jsem již nastínil, tak cílem mé práce bude poskytnout komplexní popis institutu veřejných stráží, analýzu právní úpravy a následnou komparaci odlišností právní úpravy jednotlivých veřejných stráží, přičemž s takovýmto popisem započnu již od prvních historických předchůdců veřejných stráží a postupně se dopracuji k popisu nynějšího stavu. Následně zamýšlím porovnat tuzemskou právní úpravu s právní úpravou zahraniční, a taktéž důkladně analyzuji neúspěšný vládní návrh o jednotné veřejné stráž. Na závěr mé práce důkladně a případně kriticky zhodnotím současnou právní úpravu a navrhnou možná řešení úpravy veřejných stráží do budoucna v rámci kapitoly „návrhy de lege ferenda“.

Nejprve vysvětlím, jaké je postavení veřejných stráží z hlediska správního práva a po následném definování probíraného institutu v kapitole druhé, pokusím se v kapitole třetí v rámci jejich historického vývoje vysvětlit nejen odlišnosti od současného právního stavu, zásadní změny vývoje, odlišnosti v oprávněních, povinnostech a podmínkách ustanovení, ale především vůbec motivy jejich vytvoření, respektive jejich prvotní účel výkonu činnosti.

Ve čtvrté kapitole se pokusím velmi důkladně a komplexně popsat každou veřejnou stráž, respektive rybářskou stráž, mysliveckou stráž, stráž přírody a lesní

stráž jednotlivě, přičemž se zaměřím na definování, respektive popsání jejich účelu s následným rozbořem zákonných podmínek jejich ustanovení a zrušení. Následně nejenže uvedu povinnosti, oprávnění a podmínky ustanovení jednotlivých strážců, nýbrž též se značným důrazem uvedu vzájemné odlišnosti takovýchto ustanovení, přičemž se pokusím odpovědět na důvody nejednotné právní úpravy. Dále se hodlám zamyslet nad spornými otázkami výkonu činnosti některých jejich pravomocí s uvedením možného řešení či odkázání na příslušnou judikaturu řešící takovou otázku.

Obsahem další kapitoly mé diplomové práce bude zejména řešení, jaké je jejich postavení v rámci našeho právního řádu s důkladným rozbořem skutečnosti, že veřejné strážce mají postavení úředních osob, což znamená upevnění jejich postavení, díky kterému požívají při výkonu funkce vyšší trestněprávní ochrany, ale taktéž zvýšené trestněprávní odpovědnosti. Zevrubně se budu věnovat i další pravomoci všem strážcům společné, kterou je příkazní řízení a možnost uložení blokové pokuty na místě. Posléze odpovím na otázku, zdali mají nebo nemají strážci přiznány některé donucovací prostředky při výkonu své činnosti, popřípadě jakým způsobem mohou docílit zadržení osoby podle speciálního zákona, který strážcům (vyjma rybářské stráže) toto oprávnění dává. Následně se budu věnovat institutu náhrady škody, ať už z pohledu škody, která byla způsobena strážcem nebo strážci přímo v souvislosti s výkonem činnosti veřejné stráže.

V poslední kapitole zamýšlím provést komparaci naší právní úpravy veřejných stráží oproti právní úpravě institutu veřejných strážců na Slovensku. Od provedené komparace si slibuji určité srovnání dvou lišících se institutů, ze kterých se pokusím vytknout to nejlepší, popřípadě konstatovat možné nedostatky jedné či druhé úpravy. Posléze podrobně analyzuji neúspěšný vládní návrh zákona o veřejné strážci¹, přičemž se zamyslím nad důvodem jeho neúspěchu. Následně po provedení komplexního a důsledného hodnocení zjištěného touto prací, pokusím se za účelem jednoho z cílů mé snahy navrhnout ideální budoucí právní úpravu, která by se mohla částečně inspirovat úpravou Slovenskou, neúspěšným vládním návrhem či vlastními návrhy, s cílem vyřešit zjištěné nedokonalosti a nedostatky nynější právní úpravy. Kromě jednotnějšího přehledu takovéto úpravy, se musím zamyslet i nad

¹ Viz vládní návrh zákona č. 1170/2001 o veřejné strážci. Dostupný online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1223&ct1=0>

skutečností, zda veřejné strážce oplývají dostatečnými prostředky k výkonu svých funkcí, a pakliže za pomoci této práce zjistím, že tomu tak není, pokusím se v rámci ideálního pohledu teoreticky navrhnout, jaká oprávnění by měla být strážcům nově přiznána, přičemž pro svoje tvrzení uvedu konkrétní důvody a zároveň i způsoby možného použití nově nabytých pravomocí.

2 Definice základních pojmů

Přesnou definici veřejných stráží v právním řádu České republiky nenajdeme. Můžeme říct, že veřejné stráže, ustanovené podle jednotlivých zvláštních zákonů, nejsou orgány státní správy, nicméně zajišťují určité činnosti pro stát a v jeho zájmu.² Činnosti, kterými se tyto fyzické osoby v postavení úředních osob (dle ustanovení § 127 odst. 1 písm. i) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku) zabývají jsou především činnosti ochrany přírodního bohatství, chráněných území a přírodních památek, enviromentální výchovou, stejně jako kontrola dodržování příslušných právních předpisů, které zvlášť (neexistuje pro ně žádná ucelená jednotná úprava) upravují nám známé čtyři druhy veřejných stráží, tedy rybářská stráž, myslivecká stráž, stráž přírody a lesní stráž.³

Veřejná správa představuje souhrn institucí tvořených nositeli veřejné správy a jejich vykonavateli. Dle organizačního pojetí veřejné správy, musí být každá taková organizovaná činnost přiřaditelná konkrétnímu subjektu, který je nositelem veřejné správy, uskutečňuje veřejnou správu a je za ní odpovědný. Subjekty (nositelé) veřejné správy se rozlišují na stát, veřejnoprávní korporace, veřejné ústavy, veřejné podniky, veřejné fondy a další veřejnoprávní subjekty. Veřejnou správu lze dělit na státní správu (originárním subjektem veřejné správy je pouze stát), tedy veřejnou správu vykonávanou ze strany státu a tu veřejnou správu, která je vykonávána subjekty, na něž byla státem delegována. Veřejná správa, jejímž nositelem je stát nebo právnická osoba, může být vykonávána pouze některým vykonavatelem, jehož jednání je přiřítelné nositeli (subjektu) veřejné správy.⁴ Takové vykonavatele dále rozlišujeme na přímé a nepřímé. Přímými vykonavateli jsou vláda, ministerstva, jiné správní úřady, veřejné sbory a prezident republiky, přičemž takový vykonavatel je orgánem nositele veřejné správy, kterému je jeho jednání přímo přiřítáno. Nepřímým vykonavatelem jsou subjekty odlišné od orgánů státu a jeho organizačních složek, jsou tedy vykonavatelem vykonávajícím veřejnou správu na základě delegace přiřítelnou nositeli veřejné správy jako

² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice, s. 69

³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice, s. 69

⁴ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice, s. 68

orgán jiného subjektu.⁵ Veřejné strážce tedy můžeme s ohledem na výše popsané začlenit do postavení nepřímých vykonavatelů státní správy, jimž byl propůjčen její výkon.

Jak již bylo zmíněno výše, tak veřejné strážce při výkonu své funkce vystupují jako úřední osoby (dle ustanovení § 127 odst. 1 písm. i) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku) a požívají tak při výkonu funkce vyšší trestněprávní ochranu, ale taktéž je s výkonem úřední osoby spojena zvýšená trestněprávní odpovědnost. Jejich ústavní zakotvení můžeme nalézt pod článkem 21 Listiny základních práv a svobod (nikoliv podle článku 26 Listiny základních práv a svobod, tedy o svobodné volbě povolání). Jde tedy o právo podílet se na správě veřejných věcí a rovný přístup k voleným a jiným veřejným funkcím. Taktéž by bylo chybou označovat je jako bezpečnostní sbor. Protože veřejné strážce v právu životního prostředí nejsou veřejnými ozbrojenými bezpečnostními sbory, nemají celistvou organizační strukturu (jsou koncipované na členském principu), přičemž nemají ani jednotné velení.⁶

⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice, s. 69

⁶ HANÁK, Jakub a Ivana PRŮCHOVÁ. *Kontrolní mechanismy při prosazování ochrany životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2017, s. 77

3 Historický pohled na veřejné stráže

V kapitole věnované krátkému exkurzu na historický vývoj jednotlivých veřejných stráží, bych nejprve rád popsal jejich postupný vývoj, posléze bych se chtěl zamyslet i nad důvodem jejich vzniku. Prvotní ochrana přírody byla ve středověku motivována především ekonomickým důvodem, nikoliv z důvodu ochrany přírody jako takové. Velmi zjednodušeně lze říct, že například institut předchůdce lesní stráže byl v prvopočátku zřízen zejména za účelem ochrany před nelegální těžbou dřeva a stráže které dnes známe jako stráže rybářské a myslivecké byly zřizovány kvůli pytlákům snažící se o upytlačení zvěře nebo ryb. Až později s poklesem nepozměněné a původní přírody přišlo jakési uvědomění, že je zapotřebí chránit i přírodu a organismy v ní žijící. Historie a praxe zkrátka jednoduše řečeno ukázala, že pouhá existence zákona, označení cedulemi a podobně nepostačuje. Proto je potřeba zřídit určitý institut, který v dnešní podobě známe jako veřejné stráže v právu životního prostředí.

Historický vývoj jednotlivých veřejných stráží, se pokusím popsat v následujících kapitolách. Přičemž uvedu i již neexistující veřejné stráže, které byly zrušeny, ať už z důvodu neúčelnosti nebo „sloučeny“ pod výkon jiné stráže.

3.1 Rybářská stráž

Až na počátku 80 let 19. století se objevila potřeba právně upravit lov ryb, a to především kvůli svévolnému poškozování vodních toků a k ochraně živočichů žijících v nich.⁷ Do té doby platil všeobecně uznávaný princip, že ryby žijících v tekoucích vodách jsou „věci bez pána“, a tedy si je každý mohl svobodně přivlastnit, respektive ulovit. Tento princip překonal zákona č. 58/1885 zákoníku říšského a ponechal zemským zákonodárným sborům pravomoc upravit rybolov v přírodních vodních tocích, tedy v tocích člověkem nijak neupravených. A právě zákon č. 22/1883 čes. z. z., jenž byl publikovaný v roce 1885 zavedl rybářský lístek, což je státní povolení k výkonu rybářského práva, procesní pravidla k jeho vydání, rozlišoval vody na vody soukromé a veřejné, zavedl pravidla rybolovu na veřejných tocích a ustanovil k dohledu nad dodržováním rybářského zákona četnictvo anebo speciální zřízení policie pořiční.⁸ Tento prvotní základ novodobého rybářského

⁷ HEMELÍK, Tomáš. Rybářství a právo. Praha: Orac, 2000, s. 13

⁸ Zákon č. 22/1883 čes. z. z. v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách.

práva byl zcela převzat nově vzniklým československým státem. Změnu přinesl až zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl a zejména pak zákon č. 62/1952 Sb., o rybářství a jeho prováděcí vyhláška Ministerstva zemědělství, která zavedla přísežnou stráž k ochraně rybářství. Lze tedy konstatovat, že se rybářská stráž, jak ji dnes známe postupně vyvíjela ze speciální pořiční policie a později byla zavedena přísežná stráž a až zákon č. 102/1963 Sb. o rybářství, zavedl pojem rybářská stráž. Tento zákon a jeho prováděcí vyhlášky stanovil podmínky k výkonu funkce rybářské stráže, jakož i oprávnění, povinnosti a odpovědnost za škodu vzniklou při výkonu stráže. Statut veřejného činitele (od roku 2009 změna termínu veřejného činitele na termín úřední osoba) byl rybářské stráži přiznán zákonem č. 238/1999 Sbírky.⁹ Několikrát novelizovaný zákon o rybářství z roku 1963 byl zrušen k 1.4.2004 zákonem č. 99/2004 Sb., který z předešlé úpravy značně vycházel.¹⁰ Nutno podotknout, že zmíněný zákon z roku 1963 dával rybářské stráži větší oprávnění oproti úpravě současné (např. možnost zadržet osobu). Současnou právní úpravu rybářské stráže rozeberu v následujících kapitolách.

3.2 Vodní stráž

Vodní stráž je dnes již neexistujícím druhem veřejné stráže v právu životního prostředí, ale s ohledem na historický exkurz bych ji zde taktéž rád stručně popsal. Když se podíváme do zákona č. 71/1870 čes. z., nalezneme zde prvotní zmínku o nově vzniklém institutu zřízenců, jejichž úkolem bylo dohlížet na vodní toky, na stroje v souvislosti s užíváním vody a na vodní stavby.¹¹ Již zmíněný zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných zakotvoval i přísežné hajné k ochraně vod a vodních staveb. Vyhláška č. 99/1976 Sb., o vodní stráži prováděla zákon o státní správě ve vodním hospodářství č. 130/1974 Sb., který rušil předešlou úpravu. Vyhláška stanovila, že vodní stráž se stanovila se záměrem k ochraně vod, vodních toků a vodních staveb. Dále pak určila podmínky pro ustanovení vodní stráže, a tedy povinnosti vodohospodářského úřadu prvně seznámit jedince s jeho právy a povinnostmi. To znamenalo, že vodní stráž svým způsobem požívala ochrany veřejného činitele za účelem vykonávat dohled nad dodržováním vodního zákona (zamezit činnosti, která by vedla k poškození vodohospodářských staveb,

⁹ §127 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰ Prováděcí vyhláška č. 103/1963 Sb. a následně vyhláška č. 189/2000 Sb., k zákonu o rybářství.

¹¹ Před sto padesáti lety byl vydán vodní zákon č. 71/1870 čes. z. z. | VTEI. VTEI | Vodohospodářské technicko-ekonomické informace [online, cit.20.3.2023]. Dostupné z: <https://www.vtei.cz/2020/10/pred-sto-padesati-lety-byl-vydan-vodni-zakon-c-71-1870-ces-z-z/>

znečištění vod atd.) a to s pravomocí vstupovat na cizí pozemky, kontrolovat osoby a zjišťovat jejich totožnost a možnost udělit pokutu v blokovém řízení za přestupky proti vodnímu zákonu. V roce 2001 byl přijat nový vodní zákon č. 254/2001 Sb., který rušil předešlou úpravu, a jelikož neobsahoval žádné ustanovení o vodní strážní a ani o žádném jiném podobném institutu, zrušil tak defacto i vodní stráž jako takovou. Bylo tak zřejmě učiněno z důvodu toho, že vodní stráž byla upravena ve vládním návrhu zákona o veřejných strážích z téhož roku, ale tento návrh zákona byl v roce 2002 odmítnut.¹² V budoucnu již k znovuzavedení vodní stráže přes nevoli rybářské veřejnosti nedošlo, zejména pak z důvodu snižování zájmu o tuto instituci a snižování aktivity a faktického přínosu vodních stráží.

3.3 Polní stráž

Další již neexistující veřejnou stráž (společně se stráží vodní), o které se krátce v rámci této kapitoly zaměřené na historický vývoj zmíním, je stráž polní. Prvním zákonem, jenž ustanovil zřizence pro ochranu polní, byl zákon č. 84/1872 ř. z., který následně nahradily zákony o polních strážích z roku 1875 (rozdílně platil v Čechách, na Moravě a ve Slezsku). Podle těchto zákonů měla polní stráž za úkol ochranu polního majetku na území příslušné obce, která zároveň polní stráž fakultativně jmenovala. Dle výše uvedených zákonů měly příslušníci tohoto institutu pravomoc zadržet osobu, která se dopustila nebo se chtěla dopustit škody na polním majetku příslušné obce, přičemž mohla spolupracovat s policií nebo dokonce i s policií vojenskou. Následně byl tento institut upraven zákonem č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných mimo jiné i k ochraně polního majetku. K zániku institutu polní stráže došlo zákonem č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby.¹³

3.4 Myslivecká stráž

Od volného, nikým a ničím neomezovaného lovu, docházelo k postupné regulaci a úpravě loveckého práva. Nejprve ve snaze ochránit si majetek byly vydávány pravidla určující prvky řízení a kontroly lovu.¹⁴ Nařízení ministerstva

¹² Sněmovní tisk Sněmovní tisk č. 1223, Vládní návrh zákona o veřejné strážní. Poslanecká sněmovna parlamentu ČR [online]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=3&T=1223>

¹³ přísežná stráž polní byla zrušeno zákonem č. 61/1964 Sb., o rostlinné výrobě, a to konkrétně v § 40 odst. 2.

¹⁴ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání – přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022., str. 5

vnitru a spravedlnosti č. 4/1854 ř. z., bylo jedno z prvních, které upravovalo postavení a pravomoci osob vykonávajících dozor v oblasti loveckého práva. Výše zmíněné nařízení ještě nepracovalo s pojmem „myslivecká stráž“, ale označovalo osoby vykonávající kontrolu jako „osoby v příčinné službě myslivecké“. Osoby ve službě myslivecké byly oprávněny nosit zbraň a v případě spravedlivé obrany ji i použít. Nařízení č. 124/1857 ř. z., o tom, čeho potřebí, aby kdo mohl vzat býti pod přísahu ke službě pro hájení myslivosti, byly stanoveny základní podmínky, za kterých mohly být osoby vzaty pod přísahu ke službě hájení myslivosti nebo k hájení lesů. Pozdější zákon č. 445/1919 Sb., a vládní nařízení č. 560/1929 Sb., vymezilo osoby konající kontrolu loveckého práva „jako přísežný myslivecký ochranný personál“. Dalším velmi důležitým předpisem byl zákon o myslivosti z roku 1947, tedy zákon č. 225/1947 Sb., který mimo přísežný myslivecký ochranný personál ustanovil k dohledu další dva instituty. Byly jím myslivecký hajný a myslivecký hospodář. Myslivecká stráž byla poprvé definována a zavedena v zákoně o myslivosti č. 23/1962 Sb., který mimo jiné ustanovil uživateli honitby povinnost navrhnout okresnímu úřadu mysliveckou stráž pro každých 500 hektarů honitby. Z této dřívější úpravy vychází i úprava současná, tedy zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, který taktéž požaduje po uživateli honitby navrhnout jednu mysliveckou stráž orgánu státní správy myslivosti pro každých započatých 500 hektarů honitby, přičemž honitba musí splňovat výměru minimálně 500 hektarů, což v praxi znamená, že pro jednu honitbu jsou ustanoveny minimálně dvě myslivecké stráže. Současná právní úprava, postavení, podmínky ustanovení, povinnosti stráže a další budou detailně rozpracovány v následujících kapitolách.

3.5 Lesní stráž

Motivem pro vznik předchůdce dnešní lesní stráže byla ochrana soukromého vlastnictví. Tudiž byl roku 1852 přijat císařský patent č. 250/1882 ř. z., o službě k ochraně lesa, který pojednával o zřízeních k příčinné ochranné službě lesní.¹⁵ Nahrazen byl až zákonem č. 166/1960 Sb., který v rámci tehdejšího režimu znemožňoval soukromé vlastnictví lesů a zrušil institut ochrany lesa. Lesní stráž byla opětovně zavedena až zákonem č. 96/ 1977 Sb., který upravoval i ustanovení a pravomoci lesní stráže, které v podstatě přejal ze staré úpravy z roku 1882 (císařský patent č. 250/1882 ř. z.), respektive hovořil o pravomoci nosit u sebe

¹⁵ STANĚK, Jiří a Libor ŘEHÁK. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rbářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže*. Praha: Venator, str. 61

zbraň a použít ji v případech taxativně uvedených, tedy v případech nutné obrany, proti zvířatům přímo ohrožujícím život, dále pak možnost varovného výstřelu do vzduchu za účelem odvrácení škody zvláště velkého rozsahu nebo při útěku osoby, kterou byla lesní stráž oprávněna zadržet a předvést před policejní orgán.

Zákon z roku 1977 byl zrušen a nahrazen současnou platnou právní úpravou z roku 1995. Zákon č. 289/1995 Sb., zákon o lesích na rozdíl od předchozí úpravy zavrhl myšlenku na oprávnění lesní strážže nosit u sebe zbraň a používat ji při výkonu činnosti. Takto zeslabené postavení lesní strážže zákonodárce kompenzoval tím, že od roku 2009 má lesní stráž postavení úřední osoby.¹⁶ Nutno zdůraznit, že každá veřejná stráž má oprávnění požadovat po Policii České republiky (státní či obecní) pomoc a součinnost, především pak v případech, kdy je vzhledem k okolnostem zřejmé, že stráž není schopna vlastními silami naplnit oprávnění, které jí přísluší. A též zejména v případech, kdy je případ porušení práva tak závažný vzhledem k míře společenské nebezpečnosti a jejím následkům.¹⁷

3.6 Stráž přírody

Poslední stráží, o které budu pojednávat ve stručné kapitole o historickém vývoji, je stráž přírody, která je ta nejmladší ze všech veřejných stráží v právu životního prostředí. A dle mého názoru důvod, proč první úpravu předchůdce strážže přírody nalezneme až v roce 1956, tedy v zákoně č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody je relativně zřejmý hned na první pohled, tedy fakt že vznik výše uvedených stráží byl minimálně v jejich prvopočátcích motivován především ekonomickým pohledem, tedy potřebou zvýšit zajištění ochrany vlastnického práva (nelegální těžba dřeva, pytláctví atd.), nikoliv však z důvodu ochrany přírody a živočichů jako takových. Tohle uvědomění, přišlo až později, především ve století dvacátém, kdy byl na našem území zaznamenán dramatický pokles území s původní a nezměněnou přírodou.

Předchůdce strážže přírody tak nalezneme až v zákoně č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Ten ustanovil funkci konzervátora pověřeného orgány státní ochrany přírody pro každý okres. Pro menší oblasti byl pověřen zpravodaj, respektive jakýsi spolupracovník konzervátora. Oprávnění konzervátora byla menší, než je tomu dnes u jeho nástupce. Mohl například v případě bezprostředního

¹⁶ §127 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁷ STANĚK, Jiří a Libor ŘEHÁK. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážže, rybářské strážže, vodní strážže, strážže přírody a lesní strážže*. Praha: Venator, 2000, s. 22

nebezpečí porušení podmínek stanovených k ochraně přírody učinit opatření potřebná k zajištění takovéto ochrany (následně je potvrdil, změnil či zrušil ustanovující orgán konzervátora).¹⁸ Dále měl taktéž za úkol navrhnout území, která je třeba chránit a na základě takového návrhu vznikl v roce 1963 Krkonošský národní park.

Stráž přírody byla zavedena až zákonem 114/1992 Sb., zákon české národní rady o ochraně přírody a krajiny. A inspirovala se z té předchozí, kromě jiného i v dělení členů stráže přírody na dva druhy (stráž přírody a zpravodaj).

¹⁸ Viz ust. § 17 odst. 2 zákona č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody.

4 Veřejné stráže

Určitá základní definice a charakteristika veřejných stráží byla popsána v kapitole druhé a nyní bych se rád věnoval detailnímu popisu každé veřejné stráže zvlášť. To znamená že popíšu všechny čtyři existující stráže životního prostředí se zaměřením na právní úpravu, jejich pravomoci, povinnosti a postupy ustanovení a zrušení strážců.

4.1 Rybářská stráž

Rybářská stráž (často se lze setkat s označením „porybný“) je označení pro osoby se zvláštním pověřením podle speciálních zákonů¹⁹, které požívají ochrany a odpovědnosti úřední osoby podle § 14 odst. 6 zákona o rybářství, a to za účelem kontroly těchto speciálních zákonů.²⁰ To v praxi znamená především zajistit ochranu rybářského práva a ochranu chovu ryb v rybochovných zařízeních.²¹ Výkonem rybářského práva se dle §2 písmena f) rybářského zákona rozumí činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy, který spočívá v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.²² Rybářský revír, kde je vykonáváno rybářské právo, je v zákoně o rybářství definován jako část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy, který umožňuje život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášený rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybářství.

Bylo by mylnou představou mít rybářskou stráž zafixovanou pouze tak, že její jedinou faktickou činností a jediným oprávněním je kontrolování rybářů²³, zdali neporušují zákon. Oprávnění rybářské stráže je taxativně vymezeno § 16 rybářského zákona, kde mimo jiné zjistíme, že rybářská stráž v podstatě přejala některé činnosti dnes již zaniklé vodní stráže (která je popsána v kapitole třetí), a to kontrolu způsobu a rozsahu užívání vod a kvalitu vod²⁴ a zjišťování zdroje

¹⁹ Především podle zákona o rybářství a jeho prováděcí vyhlášky

²⁰ ŠÍMA, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 72

²¹ Viz ust. § 14 odst. 1 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

²² Viz ust. § 2 písm. f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

²³ Definici rybáře v právních předpisech nenalezneme. Stručně bych ji dovedl tak, že za rybáře lze označit osobu mající rybářský lístek a povolenku k lovu. Podmínky pro získání rybářského lístku jsou pak stanoveny v § 10 vyhlášky č. 197/2004 Sb. k provedení zákona o rybářství.

²⁴ Viz ust. § 16 písm. a) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

znečištění vody.²⁵ Rybářská stráž tedy kontroluje dodržování právních předpisů v souvislosti s rybářstvím, poskytuje ochranu především rybám a jiným vodním živočichům před škodlivými vlivy, které mohou být způsobeny lidskou činností, ale taktéž činností přírodní. S tím souvisí i pravomoc ke kontrole rybářských zařízení (například k užívání jezů, stavidel, zdymadel, výpustí, rybích přechodů atd.).²⁶

Výkon funkce rybářské stráže je čestný a dobrovolný, přičemž rybářská stráž stojí především na dobrovolné rybářské stráži (více jak 5 000 dobrovolných členů). Výjimku tvoří rybářské stráže profesionální (plný pracovní úvazek) a poloprofesionální, jejichž pracovní náplní je právě výkon stráže rybářské. Platí pro ně stejné podmínky, pravomoci a povinnosti jako u stráží dobrovolných²⁷ (v praxi mají kolikrát lepší vybavení atp., a taktéž se věnují dohlížení a kontrolování vysazování ryb, označování revírů, pořádku na revírech a dalším činnostem spojeným se zkvalitněním revírů.). Profesionální stráže jsou zaměstnávány územními svazy, kdy každý zaměstnává tolik profesionálních stráží, kolik uzná za vhodné, respektive kolik jich je potřeba (např. Jihočeský územní svaz více jak 600 dobrovolných stráží, 3 profesionální stráže a nejméně na 20 stráží poloprofesionálních). Územní svazy (svaz města Prahy a územní svazy Středočeský, Jihočeský, Západočeský, Severočeský, Východočeský a Moravskoslezský) spadají pod Český rybářský svaz (Moravský rybářský svaz pro území Jihomoravského kraje), který má za úkol zajistit vhodné podmínky výkonu rybářského práva pro rybáře, kteří se v něm spolčují. Územní svazy se dále člení na místní organizace, jejichž uspořádání víceméně odpovídá uspořádání okresů.

Nejčastějšími prohřešky rybářů jsou:²⁸

- lov na více udic, než je dovoleno
- nezapsané ponechané ryby
- lov v místech, kde je zákaz rybolovu
- větší množství ponechaných ryb, než je dovoleno
- lov mimo stanovenou denní dobu lovu

²⁵ Viz ust. § 17 odst. 1 písm. d) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

²⁶ Viz ust. § 16 písm. a) bod 5. zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

²⁷ Viz ust. § 14 až § 18 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

²⁸ Rybářská stráž a její činnost – Jihočeský územní svaz ČRS. Jihočeský územní svaz ČRS – Oficiální web Českého rybářského svazu, z.s., Jihočeský územní svaz [online,cit.20.3.2023]. Dostupné z: <https://www.jcus.cz/rybarska-straz-a-jeji-cinnost/>

- ponechání podměrečné ryby

Rád bych připomněl, že základními právními předpisy, kterými se rybáři řídí jsou již zmíněný zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství a jeho prováděcí vyhláška č. 197/2004 Sb., a dále tzv. bližší podmínky výkonu rybářského práva, obsažené v „Rybářském řádu“, které stanoví uživatel revíru (rybářské revíry, kde byl výkon rybářského práva svěřen ČRS). Zákon²⁹ opravňuje uživatele uvést bližší podmínky, ale to pouze za účelem, ke kterému je zákon zmocnil a nemohou být se zákonem, respektive se zákonem o rybářství a jeho prováděcí vyhláškou v rozporu. Takovéto bližší podmínky nemohou být v rozporu s dobou hájení ryb, v rozporu se zásadními způsoby lovu atd., nýbrž mohou upravovat například zavážení návnad, úseky, kde je povolen lov z loděk apod. Každý rybář dostane zároveň k povolení lovu i soupis revírů s „Rybářským řádem“, což je zákon o rybářství, jeho prováděcí vyhláška a bližší podmínky výkonu rybářského práva na revírech ČRS.³⁰

4.1.1 Současná právní úprava rybářské stráže

Institut rybářské stráže se časem postupně vyvíjel od speciálních zřízenců pořiční policie přes přísežné hajné až do dnešní podoby, která je upravena v zákoně č. 99/2004 Sb. o rybářství, který nabyl účinnosti k prvnímu dubnu 2004. Ustanovení o rybářské stráži pak nalezneme zejména v jeho hlavě IV pojmenované přímo Rybářská stráž. Prováděcím předpisem je vyhláška Ministerstva zemědělství.³¹

4.1.2 Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení rybářské stráže

Podmínky pro ustanovení rybářskou stráží jsou vymezené taxativně v § 14 rybářského zákona. Uživatel rybářského revíru je povinen (subjekt hospodařící na rybochovném zařízení oprávněn) navrhnout rybářskou stráž. Rybářskou stráž navrhuje uživatel revíru nebo jiného oprávněného subjektu úřadu obce s rozšířenou působností, který je příslušný podle trvalého bydliště osoby, která je navrhovaná jako potenciálně budoucí rybářská stráž za předpokladu splnění následujících podmínek.

Pouze fyzická osoba (tedy nikoliv bezpečnostní agentura) může být ustanovena za rybářskou stráž. Musí to být osoba, která je starší 21 let, splňuje podmínku bezúhonnosti, kterou si příslušný rybářský orgán, který ustanovuje

²⁹ Viz ustanovení § 13 odst. 9 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

³⁰ ALEXANDR, Šíma. *Rybářská stráž: otázky pro zkoušky rybářské stráže*. 5. přepracované vydání. Praha: Vydavatelství Rybář, 2014, s. 17-19.

³¹ Vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení rybářského zákona.

rybářskou stráž ověří vyžádáním si výpisu z evidence Rejstříků trestů.³² Dále musí fyzická osoba, která je navrhovaná na rybářskou stráž předložit čestné prohlášení, že jí nebyl uložen žádný správní trest za přestupek v oblasti rybářství.

Dále musí být způsobilá k právním úkonům (svéprávnost) a musí být též způsobilá zdravotně. Zdravotní stav navrhované osoby, tedy její zdravotní způsobilost se prokazuje zdravotním posudkem od registrovaného poskytovatele zdravotních služeb (od praktického lékaře). Ten musí vyloučit, že zdravotní stav osoby nevyklučuje pobyt a pohyb v přírodě, pohyb v nerovném terénu, že nemá sníženou schopnost orientace, nemá závažná onemocnění sluchu a zraku, netrpí záchvatovitými a kolapsovými stavy, netrpí závažným psychickým onemocněním, které by omezilo možnost výkonu rybářské stráže.

V neposlední řadě musí kandidát prokázat znalost práv a povinností rybářské stráže podle rybářského zákona a souvisejících právních předpisů. Prokázat odbornou kvalifikaci lze dokladem o řádně ukončeném vysokoškolském nebo středoškolském vzdělání v oboru, anebo také řádným ukončením vyšší odborné školy v oboru. Dále pak složením zkoušek rybářského hospodáře nebo (jak je v praxi nejčastějším případem) složením zkoušek rybářské stráže po absolvování odborného kurzu. Zkoušky a kurz organizují především rybářské organizace a střední či vysoké školy.³³ Přičemž obecní úřad s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil, může kdykoliv ověřit z vlastní iniciativy, zda jsou i nadále splněny všechny podmínky, pro které lze ustanovit fyzickou osobu za rybářskou stráž. Nakonec musí osoba, která má být ustanovena rybářskou stráží složit slib před obecním úřadem s rozšířenou působností, který osobu ustanovuje.³⁴

4.1.3 Oprávnění a povinnosti rybářské stráže

To, co je rybářská stráž oprávněna kontrolovat, požadovat, zadržovat atd., zkrátka její pravomoci při výkonu její činnosti jsou upraveny v § 16 rybářského zákona. Nejprve je nezbytné zmínit, že místní příslušnost rybářské stráže, tedy konkrétně obvod zahrnující rybářské revíry či jiné plochy, na kterých se rybníkářsky hospodaří, uvede obec s rozšířenou působností, která rybářskou stráž ustanovila. To znamená, že mimo svůj určený obvod nemůže rybářská stráž

³² Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

³³ Viz § 20 vyhlášky č. 197/2004 Sbírky.

³⁴ Viz § 14 odst. 2 písm. f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

vykonávat svou pravomoc, jelikož by se v takovém případě jednalo o přestupek podle § 2 odst. 2 písm. g) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Věcná působnost rybářské stráže je upravena § 16 písm. a) až e) tohoto zákona. Který taxativně vymezuje (neumožňuje rozšiřující výklady pravomocí) pravomoci rybářské stráže. Mimo jiné to samozřejmě znamená, že rybářská stráž nemá pravomoc kontrolovat například předpisy provozu motorových vozidel nebo předpisy na ochranu přírody a tak podobně. Základním úkolem rybářské stráže je ochrana rybářství, ryb a jiných vodních živočichů před nepříznivými zásahy a škodlivými vlivy (má povinnost zakročit k odvrácení škody přiměřeným způsobem nebo takové narušení neprodleně oznámit příslušnému správnímu orgánu). Její činnost nelze omezit pouze na činnost kontrolní, jak bude rozvedeno dále.

Rybářská stráž má oprávnění kontrolovat osoby lovící ryby nebo vodní organizmy podle tohoto zákona, zkontrolovat lovcím osobám rybářské nářadí, obsah vezírku nebo jiného zařízení používaného k uchování ryb, taktéž kontrolovat rybářské úlovky za účelem ověření, zdali rybář dodržuje rybářské právo. Zajímavé mi přijde oprávnění kontrolovat obsah rybářské lodě, ale nikoliv pravomoc zastavovat a kontrolovat obsah vozidel, a to ani v bezprostřední blízkosti rybářského revíru (na rozdíl od stráže myslivecké). Taktéž není oprávněna ke kontrole obsahu zavazadel rybáře (batohů, tašek atp.). Ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004,³⁵ lze dovést, že rybářská stráž smí při výkonu svých pravomocí pořizovat nahrávku (audio záznam, video záznam, fotografie) a tu pak možno použít jako důkaz v občanském řízení, správním řízení, kárném řízení.³⁶³⁷ Pokud se rybář odmítne podrobit kontrole, neuposlechne výzvy veřejné stráže při výkonu její funkce, dopustí se přestupku podle § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., zákona o některých přestupcích a může mu být uložena peněžitá pokuta až ve výši 10 000 Kč. Dále kontroluje užívání jezů, rybích přechodů a dalších zařízení v souvislosti s dodržováním právních předpisů. V § 16 písm. a) bodu 5., rybářského zákona je též ustanovena pravomoc kontrolovat rozsah a způsob užívání vod a jejich kvalitu a společně s § 17 odst. 1 písm. d) tohoto zákona, který rybářské strážní zakládá povinnost zjišťovat

³⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004. Dostupném z: <http://kraken.slv.cz/30Cdo64/2004>

³⁶ ŠÍMA, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s.79

³⁷ Respektive takto lze dovést, že je to při výkonu funkce dovoleno všem strážím.

zdroje a příčiny znečištění vod v rybářském revíru. A to jsou činnosti, kterými se dříve zabývala dnes již bohužel zrušená vodní stráž, přičemž výše uvedené pravomoci a povinnosti přešla stráž rybářská.

Dále je rybářská stráž oprávněna požadovat od lovcí osoby prokázání její totožnosti, předložení rybářského lístku a povolenky k lovu. Toto oprávnění má i vůči osobě, která již nevykonává lov, ale je důvodně podezřelá ze spáchání přestupku nebo trestného činu, přičemž se tato osoba zdržuje v bezprostřední blízkosti rybářského revíru. Pro případy, kdy nemůže rybářská stráž zajistit vlastními silami výkon její funkce, může požadovat součinnost nebo pomoc policejních orgánů.

Pokud se lovcí osoba dopustila porušení povinnosti stanovené v tomto zákoně, může jí rybářská stráž zadržet povolenku k lovu (nikoliv rybářský lístek) a tu doručit nejpozději do 5 dnů orgánu, který ji vydal. Dále může zadržet rybářské náčiní a úlovek (úlovek v ideálním případě vrátí vodě a rybářské náčiní odevzdá orgánům policie, popřípadě správnímu orgánu, jenž rozhoduje o přestupku) ze stejného důvodu jako je výše popsáné zadržení povolenky k lovu. Přijde mi důležité upozornit na fakt, že rybářská stráž nemá oprávnění zadržet osobu, která loví v rozporu nebo bez povolení podle předpisů rybářského práva. V praxi to znamená, že pokud strážce narazí na osobu, která se dopouští rybářského přestupku, nemá v takovém případě, zvláště když ona osoba nespolupracuje žádnou pravomoc jí zadržet. Určitá výjimka přichází v případě, kdy se jedná o trestný čin a osoba je přistižena přímo při činu. Ovšem když jako příklad uvedu pytláctví, tak v takovém případě by to znamenalo, že rybářská stráž musí zhodnotit, zdali se jedná o trestný čin pytláctví (škoda nikoliv nepatrná v hodnotě nad 10 000 Kč.), nebo zdali se jedná o přestupek. Dá se tedy říct, že by čistě teoreticky musela rybářská stráž v rychlosti posoudit hodnotu ulovených ryb a na základě toho vyhodnotit, zdali můžou nebo nemůžou lovcí osobu, která porušuje zákon zadržet, pokud je to nezbytné. Nutno zdůraznit, že tato pravomoc zadržet osobu v případě, kdy se jedná o trestný čin, není specifickou pravomocí rybářských strážů, ale oprávněním kohokoliv (podle § 76 odst. 2 trestního řádu). A právě i z toho důvodu je zdůrazněno oprávnění požadovat součinnost, případně pomoc po orgánech Policie České republiky, případně obecní policie.³⁸

³⁸ Viz § 16 písm. b) bod 3., zákona č. 99/2004 Sb., zákona o rybářství.

Při výkonu své pravomoci jsou strážci oprávněni vstupovat na pozemky, jezy, rybí přechody a tak podobně. Vstupovat na pozemky jiných vlastníků smí jen v rozsahu nezbytně nutném (vstupovat, nikoliv přijíždět).

Pod písmenem e) v § 16 rybářského zákona lze nalézt ustanovení o pravomoci rybářské stráže projednávat přestupky na poli tohoto zákona příkazem na místě, přičemž této pravomoci, jakožto i odpovědnosti za škodu se budou detailněji věnovat v kapitole následující. Povinnosti rybářské stráže jsou vymezeny v § 17 rybářského zákona. Kromě těch, které jsou již zmíněna výše je rybářská stráž povinna při výkonu své funkce nosit služební odznak na viditelném místě a prokázat se služebním průkazem.³⁹ Je povinna také dohlížet na to, zdali jsou dodržována pravidla stanovená tímto zákonem. Dle odstavce 2 tohoto ustanovení je též povinností rybářské stráže oznámit obecnímu úřadu s rozšířenou působností, který ji ustanovil všechny změny, jež by měly za následek rozpor s podmínkami uvedenými v § 14 odst. 2 písm. b) až e) tohoto zákona.

Zánik a zrušení ustanovení rybářské stráže upravuje § 15 rybářského zákona, který uvádí podmínky důvodu zániku stráže a podmínky, pro které může příslušný orgán (obec s rozšířenou působností, která stráž ustanovila) zrušit její ustanovení.

Ustanovení rybářské stráže zaniká společně se zánikem rybářského revíru nebo výkonu rybářského práva uživatele revíru, pro který byla stráž ustanovena, zrušením stráže příslušným orgánem rybářství na vlastní žádost rybářské stráže (dnem doručení oznámení příslušnému rybářskému orgánu) nebo úmrtím rybářské stráže.

V §15 odst. 2 zákona o rybářství jsou uvedeny podmínky, respektive důvody, pro které může příslušný rybářský orgán (obecní úřad s rozšířenou působností, který stráž ustanovil), ať už z vlastní iniciativy, na návrh uživatele revíru nebo na podnět jiné osoby, zrušit ustanovení rybářské stráže. To znamená, že příslušný rybářský orgán ustanovení rybářské stráže zruší, pokud přestala splňovat podmínky obsažené v již výše zmíněném § 14 odst. 2 písm. b) až e) nebo pokud vyšlo najevo, že byla ustanovena na základě nepravdivých údajů. Dále může být zrušena, pokud rybářská stráž přestala tuto funkci vykonávat, nebo za předpokladu, že se dopustila opakovaného nebo závažného porušení zákona. Jako

³⁹ Viz seznam příloh – příloha A

například výkon této funkce pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Podle § 19 zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Pokud tento zákaz poruší, dopouští se přestupku podle § 35 odst. 1 písm. o) tohoto zákona (a hrozí jí pokuta až do výše 50 000 Kč, nebo dokonce zákaz činnosti do dvou let podle § 35 odst. 4 písm. b) tohoto zákona). A za určitých okolností by se v takovém případě mohlo jednat i o trestný čin podle § 274 trestního zákoníku. Za předpokladu, že v takovém případě nepůjde o přestupek ani o trestný čin, tak stále půjde o důvod pro zrušení ustanovení rybářskou stráží podle § 15 odst. 2 rybářského zákona.⁴⁰

V § 15 odst. 3 rybářského zákona, je určeno, že pokud byla rybářská stráž zrušena podle § 15 odst. 2 tohoto zákona nebo pokud ustanovení zaniklo podle § 15 odst. 1 tohoto zákona, je povinností osoby, u které došlo ke zrušení či zániku ustanovení rybářskou stráží neprodleně odevzdat příslušnému obecnímu úřadu služební odznak a průkaz.

4.1.4 Rybářský hospodář

Základní povinností hospodáře je vést evidenci hospodaření v rybářském revíru, o dosaženém hospodářském výsledku a o vydání povolenek k lovu v rybářském revíru. Rybářský hospodář musí být ustanoven pro každý rybářský revír. Dále je povinen předložit evidenci příslušnému rybářskému orgánu. Rybářský hospodář má některá oprávnění shodná s rybářskou stráží může, například požadovat od lovící osoby rybářský lístek a povolenku k lovu. Aby mohla být osoba ustanovena za rybářského hospodáře musí ke svému ustanovení předložit doklad o dosaženém vzdělání v dané oblasti nebo složit zkoušku na rybářského hospodáře, která se liší od zkoušky, kterou je povinna složit rybářská stráž, ale některé části jsou stejné (např určování vodních živočichů).⁴¹

4.2 Myslivecká stráž

Myslivecká stráž je úřední osobou, která byla do své funkce ustanovena především za účelem dbát na dodržování ochrany myslivosti, kterou zákon definuje jako činnost zaměřenou na ochranu divoké zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty, a taktéž se zabývá ochranou životních podmínek zvěře, zajištění

⁴⁰ ŠÍMA, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 75

⁴¹ Viz ust. Zákona č. 99/2004 Sb. o rybářství a prováděcí vyhláška č. 197/2004 Sb.

klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení (kazatelna, voliéra atp.).⁴² Zákon o myslivosti rozděluje pozemky na honební a nehonební. Zákon uvádí negativní definici honebních pozemků, když nehonební pozemky definuje jako území zastavěného území obce (jako například náměstí, ulice, hřiště a parky, pokud nejde o zemědělské nebo lesní pozemky mimo toto území), dále pozemky zastavěné, sady, zahrady a školky řádně ohrazené, oplocené pozemky sloužící k farmovému chovu zvířete obvod dráhy, dálnice, silnice, letiště se zpevněnými plochami, veřejná a neveřejná pohřebiště a dále pozemky, které byly za nehonební prohlášeny rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti.⁴³ Přičemž uživatel honitby je povinen pro každých byt i započatých 500 ha navrhnout orgánu státní správy ustanovení alespoň jedné myslivecké stráže.⁴⁴

4.2.1 Současná právní úprava myslivecké stráže

Myslivecká stráž je upravena především zákonem č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti, který nabyl účinnosti ke dni 1. července 2002. Právní úpravu myslivecké stráže nalezneme v části třetí, hlavě druhé, tedy přesněji v § 12 až § 16 zákona o myslivosti. Oproti předchozí právní úpravě, která je popsána v kapitole třetí, se ustanovení o myslivecké strážce prakticky nezměnila.⁴⁵ Prováděcím předpisem zákona o myslivosti je vyhláška Ministerstva zemědělství č. 244/2002 Sbírky. Důležitým právním předpisem pro veřejné strážce je pak již zmiňovaný zákon č. 238/1999 Sb., který veřejným strážím v právu životního prostředí přiznal statut veřejného činitele (zákon č. 238/1999 Sb.), terminologií platného trestního zákoníku č. 89/2012 pak statut úřední osoby.

4.2.2 Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení myslivecké stráže

Podmínky ustanovení myslivecké stráže jsou upraveny v § 12 zákona o myslivosti. Důležité je nejprve znovu zdůraznit, že uživatel honitby je povinen navrhnout jednu mysliveckou stráž pro každých započatých 500 ha honitby (zákonem stanovená minimální výměra pro oboru 50 ha a pro ostatní honitby 500 ha), přičemž to v praxi k minimální výměře honitby znamená, že v každé honitbě budou ustanoveny alespoň dvě myslivecké strážce. Uživatel honitby navrhne v ideálním případě zkušeného myslivce z jeho řad (to ale není podmínkou, tudíž

⁴² § 8 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

⁴³ § 2 písm. e) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

⁴⁴ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi., s. 25

⁴⁵ Zákon č. 23/1962 Sb., zákon o myslivosti

není vyloučeno ustanovit myslivce, který nepochází z řad uživatele honitby), který splňuje zákonné podmínky. Návrh předkládá orgánu státní správy myslivosti nejpozději do 30 dnů po uzavření nájemní smlouvy o honebním pozemku (nebo 30 dnů od zrušení myslivecké stráže) nebo v případě honebního společenství 30 dnů od uznání honitby rozhodnutím.⁴⁶ Pokud tak uživatel neučiní, může být myslivecká stráž ustanovena orgánem státní správy myslivosti. Návrh na ustanovení mysliveckou stráží zpracovaný uživatelem, musí vždy obsahovat písemný souhlas osoby navrhované. Zajímavostí je, že myslivecká stráž je ustanovena na období 10 let a na návrh uživatele honitby může být orgánem státní správy myslivosti ustanovena opakovaně. Jedná se o jedinou veřejnou stráž v právu životního prostředí, která je ustanovena na dobu určitou. Zákon nevyklučuje možnost využít jednu mysliveckou stráž pro více honiteb (Podle § 12 odst. 6 zákona myslivosti orgán státní správy myslivosti v průkazu myslivecké stráže uvede obvod působnosti myslivecké stráže, který je vymezován honitbou či vícero honitbami.)⁴⁷

Za mysliveckou stráž bude ustanovena pouze fyzická osoba starší 21 let, která je bezúhonná a má bydliště na území České republiky, je způsobilá k právním úkonům, je fyzicky a zdravotně způsobilá k výkonu své funkce, prokázala znalost práv a povinností podle zákona, má platný lovecký lístek a platný zbrojní průkaz a je pojištěná, jak již bylo zmíněno poskytla k návrhu na její ustanovení písemný souhlas, a nakonec složila slib.⁴⁸

K posouzení podmínky bezúhonnosti osoby navržené na funkci myslivecké stráže je oprávněn orgán státní správy myslivosti, který požádá o vydání výpisu z evidence Rejstříků trestů.⁴⁹ Za bezúhonného se podle zákona o myslivosti považuje ta osoba, která nebyla pravomocně odsouzená pro úmyslný trestný čin nebo uznána vinou ze spáchání přestupku na úseku myslivosti nebo komu byla pravomocně uložena pokuta podle tohoto zákona. Mysliveckou veřejností dosti kritizovaný odst. 5 § 12 zákona o myslivosti, který podmínku bezúhonnosti pro mysliveckou stráž ještě zpřísňuje, tak že při posuzování bezúhonnosti nepřihlíží k zahlazení odsouzení podle zvláštního zákona.⁵⁰ K poměrně velké tvrdosti zákona

⁴⁶ Orgánem státní správy myslivosti se rozumí příslušná obec s rozšířenou působností

⁴⁷ Myslivost - myslivecká stráž pro více honiteb. Myslivost - Home [online, cit.21.3.2023]. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Pro-myslivce/Poradny/archiv-judr-cechury/myslivecka-straz-pro-vice-honiteb>

⁴⁸ § 12 odst. 3 písm. a) až i) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

⁴⁹ Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ § 106 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

v dané věci se vyslovil i Ústavní soud v Nálezu ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017 č. j. Pl. ÚS 8/16, kde konstatoval, že se z důvodu důležitosti funkce myslivecké stráže a z důvodu dosti rozsáhlých pravomocí, není tato podmínka zjevně nepřiměřená.⁵¹

V souvislosti s podmínkou svéprávnosti je vhodné upozornit na znění § 5 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, kde je výslovně zdůrazněno, že ten kdo se přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání či stavu, dává tímto činem najevo, že je schopen jednat s odbornou pečlivostí a znalostí tohoto povolání, a pakliže bude jednat bez této odborné péče a pečlivosti, jde to k jeho tíži.⁵² Jednodušeji řečeno je myslivecká stráž odpovědná za své jednání a úkony, pokud jsou v rozporu se zákonem.⁵³

Co se podmínky zdravotní způsobilosti týče, tak tu ověřuje na základě zdravotní prohlídky příslušný ošetřující lékař poměrně stejně jako u již výše uvedené rybářské stráže. Za předpokladu, že došlo ke změně zdravotní způsobilosti, se provede na základě podnětu příslušného orgánu myslivosti nebo na základě podnětu ošetřujícího lékaře mimořádná zdravotní prohlídka.

Podmínka znalosti práv a povinností se prokazuje písemným testem, který sestavuje a hodnotí příslušný orgán státní správy myslivosti. Test je zaměřený na ověření znalostí práva a povinností myslivecké stráže podle zákona o myslivosti a související předpisů (postavení úřední osoby, trestní řízení z hlediska součinnosti s orgány činnými v trestním řízení, přestupkové řízení, blokové řízení, přestupky na úseku myslivosti, jiné správní delikty, trestný čin pytláctví, členění a užívání pozemních komunikací, držení a používání zbraní).⁵⁴

Slib myslivecké stráže zní: *"Slibuji, že jako myslivecká stráž budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při výkonu ochrany myslivosti, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění*

⁵¹ Ústavní soud České republiky - oficiální webové stránky [online]. Copyright © [cit. 12.03.2023]. Dostupné z:

https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/Pl._US_8_16_vcetne_disentu.pdf

⁵² § 5 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵³ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi., s. 30

⁵⁴ Viz § 1 odst. 5 vyhlášky č. 244/2002 Sb., k provedení zákona o myslivosti.

příslušející myslivecké stráž."⁵⁵

Jakmile fyzická osoba složí slib, převezme průkaz myslivecké stráže, odznak a získá statut úřední osoby.

Lovecký lístek vydává na základě žádosti orgán státní správy myslivosti, v jehož obvodu má žadatel trvalé bydliště (je starší 16 let, je způsobilý k právním úkonům, složil zkoušku z myslivosti, je bezúhonný, je pojištěný).⁵⁶ K vlastnictví a držení zbraně a střeliva opravňuje fyzickou osobu zbrojní průkaz vydávaný na dobu 10 let (skupina A až E). Tuto veřejnou listinu vydává na žádost příslušný útvar policie ČR (za předpokladu splnění podmínek jako například zdravotní a odborná způsobilost).⁵⁷

Pojištění pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při této činnosti ublížením na zdraví nebo usmrcením jiných osob musejí mít sjednané všichni myslivci. Členové Českomoravské myslivecké jednoty jsou automaticky pojištění pro případ odpovědnosti při výkonu myslivosti u pojišťovny Halali. Toto pojištění svým krytím splňuje, a dokonce převyšuje požadavky Zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti. Členové jsou zároveň pojištění pro případ úrazu. Pojistné je součástí členského příspěvku.⁵⁸

Všechny výše jmenované podmínky pro ustanovení myslivecké stráže musejí být splněny současně a musí být splněny po celou dobu výkonu funkce. Jakoukoliv změnu v uvedených podmínkách má myslivecká stráž povinně do 30 dnů od vzniku změny hlásit orgánu, který ji ustanovil podle § 12 odst. 7, zákona o myslivosti (pokud tak neučiní, dopouští se přestupku proti pořádku ve veřejné správě, pro který lze uložit pokutu až do výše 20 000 Kč).⁵⁹

K zániku, respektive zrušení ustanovení myslivecké stráže dochází z důvodu nastalých podmínek uvedených v § 13 zákona o myslivosti. Ustanovení zaniká:

- uplynutím doby, na kterou byl vystaven průkaz myslivecké stráže,
- zánikem nájmu honitby u osoby, která byla ustanovena na návrh nájemce této honitby,

⁵⁵ Viz § 12 odst. 3 písm. g) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

⁵⁶ Viz. § 19 vyhlášky č. 244/2002 Sb., k provedení zákona o myslivosti.

⁵⁷ Vyhláška č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních.

⁵⁸ *Pojištění* [online, cit. 19.3.2023]. Praha: Českomoravská myslivecká jednota [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.cmmj.cz/pojisteni/>

⁵⁹ Viz. § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

- smrtí myslivecké stráže,
- doručením oznámení myslivecké stráže orgánu státní správy myslivosti o skončení výkonu funkce, nebo
- zrušením ustanovení orgánem státní správy myslivosti.⁶⁰

Pokud stráž přestala svou funkci vykonávat nebo se dopustila hrubého či opakovaného porušení právních předpisů, tak ji orgán státní správy myslivosti, respektive orgán, který ji ustanovil, zruší. Taktéž jí zruší v případě, že přestala splňovat podmínky podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona o myslivosti, nebo pokud tyto podmínky uvedla nesprávně. Dále ustanovení myslivecké stráže tento orgán zruší na žádost uživatele honitby anebo na žádost samotného strážce.

4.2.3 Oprávnění a povinnosti myslivecké stráže

Pravomoci, respektive zákonná oprávnění myslivecké stráže nalezneme v § 14 zákona o myslivosti. Právní úprava dala k dispozici myslivecké strážci největší oprávnění ze všech veřejných stráží (to je důvodem pro tak přísnou podmínku bezúhonnosti, respektive neuznávání zahlazení odsouzení, jak bylo pojednáno v předešlé kapitole). Důležité je znovu zdůraznit, že myslivecká stráž disponuje svými pravomocemi a povinnostmi jen v honitbě, pro kterou byla ustanovena. Dále je nezbytné zodpovědět otázku, kdy je myslivecká stráž (respektive i ostatní stráž) ve výkonu své funkce. Existují názory (samozřejmě není definována doba výkonu funkce strážce), že je myslivecká stráž ve výkonu funkce, a tedy v postavení úřední osoby prakticky pokaždé, když se nachází na území honitby, pro kterou byla ustanovena. S takovým tvrzením nesouhlasím. Pokud se ten, kdo je za mysliveckou stráž ustanoven vydá do honitby (pro kterou je ustanoven) například za účelem sběru hub, nemá v úmyslu vykonávat funkci myslivecké strážce a s ní spojené pravomoci a povinnosti, nemá u sebe průkaz a odznak, který je povinen nosit na viditelném místě, tak během takové činnosti podle mého názoru nevykonává funkci myslivecké strážce a nenachází se v postavení úřední osoby (za předpokladu, že by se během jiné činnosti, jako například během sběru hub, nerozmyslel a nezačal plnit funkci myslivecké strážce). Podobně byla tato problematika zodpovězena Nejvyšším soudem ČR.⁶¹

⁶⁰ Viz ust. § 13 odst. 1 písm. a) až e) zákona č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR č.j. 4 Tdo 877/2020, dostupné na <http://kraken.slv.cz/4Tdo877/2020>

Myslivecká stráž je za účelem ochrany myslivosti nadána oprávněním požadovat od osob, které jsou v honitbě se střelnou nebo jinou zbraní (luk, kopí, prak atp.), předložení zbrojního průkazu, průkazu ke zbrani, loveckého lístku, povolenky k lovu, povinného pojištění, případně jiného průkazu za účelem zjištění totožnosti osoby (neuposlechnutí je přestupkem).⁶²

Oproti rybářské stráži je myslivecká stráž oprávněna zastavovat a prohlížet dopravní prostředky včetně přepravovaných zavazadel (prohlížet může jen myslivecká stráž). Ale jen za splnění dvou podmínek, tedy dopravní prostředek se nachází na území honitby (včetně účelových komunikacích v honitbě) a zároveň existuje důvodné podezření, že se ve vozidla nachází neoprávněně získaná zvěř.

Myslivecké stráži dává zákon oprávnění zadržet osobu, která loví v honitbě neoprávněně (tzn. loví bez povolenky k lovu podle § 46 zákona o myslivosti, loví zvěř hájenou podle § 42 odst. 1 zákona o myslivosti, nebo loví zakázaným způsobem dle § 45 zákona o myslivosti), má zakázanou loveckou výzbroj, nebo z důvodu jiné činnosti zakázané zákonem o myslivosti (např. plašení zvěře, rušení zvěře při hnízdění, ničení krmelců). Po zadržení takovéto osoby je strážce povinen neprodleně přivolat orgán Policie České republiky. Nutno však konstatovat, že právo zadržet osobu ve smyslu § 14 odst. 1 písm. c) zákona o myslivosti je oprávněním výjimečným, které by mělo být využíváno uvážlivě a pro každý případ individuálně na základě společenské škodlivosti, respektive nezadržovat každou osobu, která je přistižena při protiprávní činnosti.⁶³

Mezi další pravomoci myslivecké stráže patří právo odejmout zbraň, zakázanou loveckou výzbroj, ulovenou či chycenou zvěř, případně i loveckého psa a fretku osobám, které se dopustily protiprávního jednání popsaného výše (osobám uvedeným v § 14 odst. 1 písm. b) a c) zákona o myslivosti. Myslivecká stráž sepíše záznam a vystaví potvrzení o odnětí věci. Střelnou zbraň či zakázanou loveckou výzbroj neprodleně předá orgánu policie. Odebranou zvěř, psa nebo fretku odevzdá stráž uživateli honitby. S okamžikem odnětí věci spadá zodpovědnost na mysliveckou stráž, popřípadě uživatele honitby.

⁶² Viz ust. § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

⁶³ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi., s. 55

Myslivecká stráž je oprávněna usmrcovat v honitbě toulavé psy. Ale to pouze za předpokladu, že se pes nachází minimálně 200 metrů od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení (pokud je oplocena, tak se to počítá od oplocení), nesmí jít o psa ovčáckého nebo loveckého plemene (ani o psy slepecké, zdravotnické, záchranářské a služební), pes musí pronásledovat zvěř, musí být mimo vliv svého vedoucího (což vylučuje možnost zastřelit psa, který na zvěř útočí na pokyn svého vedoucího, protože není mimo jeho vliv, ba naopak) a jak již bylo zmíněno musí jít o psy toulavé, přičemž judikatura kupříkladu dovodila, že u psa s obojkem je předpokládáno, že se nejedná o toulavého psa.⁶⁴ Nikde v zákoně není stanovena podmínka, že pes musí být na vodítku, ale musí být pod vlivem vedoucí osoby, neohrožovat ostatní a nepronásledovat zvěř.⁶⁵ Dále je myslivecká stráž podle téhož ustanovení (ust. § 14 odst. 1 písm. e) zákona o myslivosti) oprávněna usmrcovat kočky, které se potulují v honitbě a jsou nejméně 200 metrů od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení, respektive od jejího oplocení. Dále jsou myslivecké stráže oprávněny usmrtit zdivočelá hospodářská zvířata a volně se pohybující označená zvířata z farmových chovů ve vzdálenosti minimálně 200 metrů od nehonebního pozemku, kde je farmový chov pozorován. Ale za splnění další podmínky v podobě předchozího upozornění místně příslušného obecního úřadu (aby mohl mít vlastník, popřípadě možnost odchyty zvířete). Pokud se tak stane a dojde k usmrcení zvířete (ať už psa, kočky, hospodářského zvířete nebo zvířete z farmového chovu), je stráž povinna neprodleně informovat majitele zvířete, za předpokladu že je známý a sdělit mu místo usmrcení, respektive místo, kde se usmrcené zvíře nachází, popřípadě tam majitele zvířete přímo doprovodit.⁶⁶

Písmeno f) tohoto ustanovení dává myslivecké stráži oprávnění usmrcovat živočichy vyžadující regulaci. Vyhláška č. 454/2021 Sb., o stanovení druhů živočichů vyžadujících regulaci, uvádí tyto druhy v přírodě nežádoucí:

- husice nilská
- mýval severní
- norek americký
- nutrie říční

⁶⁴ Viz Usnesení Nejvyššího soudu č.j. 6 Tdo 1014/2015, dostupné na <http://kraken.slv.cz/6Tdo1014/2015>

⁶⁵ Myslivost: Archiv právní poradny. *Myslivost stráž myslivosti* [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Pro-myslivce/Poradny/archiv-judr-cechury/myslivecka-straz-pro-vice-honiteb>

⁶⁶ Viz ust. §14 odst. 2 zákona o myslivosti.

- psík mývalovitý
- ondatra pižmová

Výčet není taxativní a je zde možnost k zmocnění jeho rozšíření podle § 68 zákona o myslivosti.

Myslivecká stráž je oprávněna požadovat součinnost a pomoc od orgánů policie, obecní policie, pokud splnění svých povinností nemůže zajistit vlastními silami. Myslivecká stráž smí při výkonu své funkce vstupovat na pozemky v honitbě (pokud je to nezbytně nutné), a taktéž je oprávněna projednávat přestupky podle zákona o myslivosti příkazem na místě.⁶⁷

Dále je myslivecká stráž povinna při výkonu své funkce nosit služební odznak na viditelném místě, prokázat se průkazem myslivecké stráže, zabezpečit jej proti možnému zneužití, ztrátě či odcizení. Ale především dohlížet nad dodržováním povinností spojených s ochranou myslivosti a oznamovat uživateli honitby, popřípadě orgánu, který ji ustanovil, případně jiným orgánům veřejné správy zjištěné závady, nedostatky a škody v honitbě.⁶⁸ Pokud myslivecká stráž svojí funkci řádně nevykonává nebo přestala splňovat zákonné podmínky pro ustanovení na tuto funkci, tak jí orgán státní správy, který ji ustanovil, zruší.⁶⁹

4.2.4 Myslivecký hospodář

Mysliveckého hospodáře má na starosti zejména zabezpečování mysliveckého hospodaření v honitbě, s čímž souvisí různá oprávnění. Právní úpravu nalezneme především v § 35 zákona o myslivosti. Přičemž zákon o myslivosti odkazuje na použití ustanovení o ustanovení a zrušení funkce myslivecké stráže (ustanovení na návrh uživatele honitby, zkrátka stejně jako je tomu u myslivecké stráže). Myslivecký hospodář má jiný účel než myslivecká stráž, ale mají některá podobná oprávnění při výkonu své funkce. Například i hospodář může usmrcovat toulavé psy, kočky a další zvířata za podmínek stanovených v zákoně o myslivosti.

4.3 Stráž přírody

Stráž přírody je pověřena výkonem veřejné správy (není orgánem ochrany přírody), jejímž úkolem je kontrolovat dodržování předpisů o ochraně přírody a

⁶⁷ Viz ust. § 14 odst. 1 písm. h) až j) zákona o myslivosti.

⁶⁸ Viz ust. § 15 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

⁶⁹ Viz ust. § 13 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

krajiny. Tato fyzická osoba stejně jako ostatní strážce je podle trestního zákoníku osobou úřední, tím požívá při výkonu funkce vyšší trestněprávní ochrany, ale taktéž zvýšené trestněprávní odpovědnosti.⁷⁰

Ochranou přírody se podle tohoto zákona rozumí vymezená péče státu, fyzických a právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny, nerosty, horniny, paleontologické nálezy, geologické celky, dále též péče o ekologické systémy a krajinné celky a péče o vzhled a přístupnost krajiny.⁷¹ Území, která jsou přírodovědecky významná, a kde se často vykytují druhy rostlin a živočichů, které je potřeba především chránit, jelikož jejich sběrem, odchytom atp., by hrozil jejich zánik, lze vyhlásit za zvláště chráněná. Taková území se člení na národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V terénu tyto oblasti rozeznáme tak, že jsou označeny cedulí s velkým státním znakem České republiky a cedulí s uvedením kategorie zvláště chráněného území a názvem příslušného zvláště chráněného území. Zjednodušeně řečeno jsou strážci lidé pohybující se v terénu, snažící se přispět k dodržování zákona o ochraně přírody a krajiny. Důležité je strážce přírody nevnímat jen jako jakousi represivní složku, ale i jako někoho, kdo ostatní při pohybu v přírodě upozorní na povolené i nepovolené aktivity, poradí při orientaci v terénu, nabídne třeba informační leták a spíše, než pokutové bloky by měl mít v batohu lékárníčku, mapu, mobil s číslem Horské služby a tak dále.⁷² Lze tedy konstatovat, že zajišťují kontrolní, strážní, ale i informační a odbornou činnost na území v působnosti orgánu, který ji jmenoval. Přičemž Stráž přírody ustanovují Krajské úřady, Agentura ochrany přírody a správy národních parků z řad zaměstnanců orgánů ochrany přírody (profesionální strážci přírody jsou zaměstnaní na území národních parků) nebo dobrovolných spolupracovníků.⁷³

Stráž přírody se na rozdíl od ostatních veřejných stráží dělí na dva druhy osob mající za cíl výše uvedené. Jsou jimi strážci přírody, kteří mají určitá oprávnění, jak naplňovat účelu své funkce a zpravodajové, kteří musí splnit stejné podmínky pro ustanovení jako strážci, ale nemají ani zdaleka taková oprávnění.

⁷⁰ STEJSKAL, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 416.

⁷¹ Viz ust. § 2 odst. 1 zákona číslo 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁷² Asociace strážců přírody [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: www.strazprirody.cz

⁷³ Viz ust. § 81 odstavec 1. Zákona číslo 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Aby mohl zájemce vykonávat funkci veřejné stráže, tak musí nejprve působit ve funkci zpravodaje, a to po dobu minimálně jednoho roku. Až po získání určitých zkušeností, může být osoba, respektive zpravodaj ustanoven stráží přírody. Kromě tohoto typu zpravodaje, existuje i druhý typ, který je vykonáván osobami, které nechtějí vykonávat funkci strážců, ale snaží se podílet na jejich aktivitách (např. na odborné či výchovné činnosti).⁷⁴

4.3.1 Současná právní úprava Stráže přírody

Právní úpravu stráže přírody nalezneme v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, konkrétně v § 81 a v § 82. Prováděcím předpisem je vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sbírky. Zákon o ochraně přírody a krajiny byl několikrát novelizován, kdy již zákon č. 238/1999 Sb., který veřejným strážím přiznal statut úřední osoby a začlenil do zákona o ochraně přírody a krajiny §81a a §81b (povinnosti stráže přírody a jejich odpovědnost za škodu při jejím výkonu). Dále se ustanovení stráže přírody dotkla ustanovení o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.⁷⁵ A tzv. antiinvazní novela č. 364/2021 Sb., které v ve svých ustanoveních posílila pravomoci strážců přírody, když v § 81 odst. 7 vložila za písmeno d) nové písmeno e), které zní, že strážci jsou oprávněni: „zastavit ve zvláště chráněném území, ochranném pásmu zvláště chráněného území, evropsky významné lokalitě nebo ptačí oblasti, mimo dálnice, silnice a místní komunikace, motorové vozidlo a obytný přívěs, jiné vozidlo nebo loď, je-li důvodné podezření, že byl porušen zákaz vjezdu a setrvávání motorových vozidel a obytných přívěsů, zákaz vjezdu jiných vozidel nebo zákaz splouvání stanovený tímto zákonem, nebo je-li důvodné podezření, že došlo k vjezdu motorového vozidla a obytného přívěsu, jiného vozidla nebo lodě, který je vázán na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody, bez tohoto souhlasu.“⁷⁶

4.3.2 Ustanovení, zánik a zrušení ustanovení stráže přírody

Jak již bylo zmíněno, tak stráž přírody ustanovují Krajské úřady, Agentura ochrany přírody a správy národních parků z řad zaměstnanců orgánů ochrany přírody nebo dobrovolných spolupracovníků. Kdo se může stát stráží přírody, respektive zpravodajem, co musí splňovat a prokázat nám říká ustanovení § 81

⁷⁴ NĚMEČKOVÁ, Iva. Příručka pro stráž přírody. Dostupné z:

<http://strazprirody.cz/files/www/12fcsmfcb2oer7h386af9divr7/handbook.pdf>. str. 8.

⁷⁵ Zákon č. 183/2017 Sb. kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích.

⁷⁶ Viz ust. § 81 odst. 7 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

zákona o ochraně přírody a krajiny, a to konkrétně v odst. 3 písm. a) až g), kde jsou upraveny následující podmínky pro výkon této funkce.

Stráž přírody (tudíž i zpravodaj) musí být fyzickou osobou starší 21 let, musí být občanem České republiky (tato podmínka se liší oproti ostatním veřejným strážím), musí být způsobilá k právním úkonům, je zdravotně způsobilá (v podstatě stejné podmínky fyzické a psychické způsobilosti, které ověřuje registrovaný praktický lékař, tak jako je tomu u výše popsaných veřejných stráží), nebyla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin (K posouzení podmínky bezúhonnosti osoby navržené na funkci strážce přírody je oprávněn orgán ochrany přírody, který požádá o vydání výpisu z evidence Rejstříků trestů).⁷⁷

Dále musí prokázat znalost práv, povinností a oprávnění strážce přírody podle tohoto zákona a předpisů souvisejících. Tyto znalosti ověří příslušný orgán ochrany přírody kvalifikační zkouškou. V rámci zkoušek musí zájemce prokázat znalost výše zmíněných právních předpisů, podrobnější znalost přírody, místopisu a geografie území v němž má svou funkci vykonávat.⁷⁸

Následně před ustanovujícím úřadem složí slib, který zní: „*Slibuji, že jako stráž přírody budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při kontrole dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející strážci přírody.*“⁷⁹ Ustanovující úřad, který vede evidence strážců přírody, taktéž vydá strážci služební odznak (který musí při výkon své funkce nosit na viditelném místě) a průkaz, ve kterém uvede území její působnosti.

Tentýž úřad je povinen zrušit ustanovení takové osoby, která přestala splňovat podmínky výše uvedené nebo je uvedla nepravdivě. Přičemž každou takovou změnu podmínek musí stráž přírody oznámit ustanovujícímu úřadu nejpozději do 30 dnů. Za takového předpokladu jí výkon funkce zanikne, respektive ustanovující orgán zruší její ustanovení. Tak učiní i v případě, že se stráž dopustila hrubého či opakovaného porušení kázně či přestala plnit své povinnosti, a to z moci úřední, tedy z vlastního podnětu nebo na podnět jiné osoby (nebo na vlastní žádost ustanovené strážce přírody).

⁷⁷ Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ STEJSKAL, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 417.

⁷⁹ Viz ust. § 81 odst. 3 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

4.3.3 Oprávnění, pravomoci a povinnosti strážce přírody

Oprávnění strážců jsou vymezena v 81 odst.7 a 8 zákona č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Mezi jejich oprávnění patří zjišťovat totožnost osob porušující předpisy na ochranu přírody. Pakliže taková osoba nespolupracuje, může jí stráž přírody zadržet a předat orgánům Policie České republiky. Přistižená osoba má povinnost stráž přírody uposlechnout, protože jinak se dopustí přestupku podle § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., zákona o některých přestupcích a může mu být uložena peněžitá pokuta až ve výši 10 000 Kč. Pokud však taková osoba nejenže odmítá předložit nějaký průkaz totožnosti, ale nespolupracuje vůbec, respektive například pojme úmysl k útěku, tak ačkoliv ustanovení § 81 odst. 7 písm. d) tohoto zákona, dává strážci přírody právo k zadržení, tak bohužel už zákon nijak neupravuje podrobnosti takového postupu. Stráž přírody nemá na rozdíl od Policie České republiky oprávnění použít donucovací prostředky (nesmí být ani ozbrojena).⁸⁰ V případě, že se jedná o trestný čin a osoba je přistižena přímo při činu nebo bezprostředně po něm, tak smí osobní svobodu osoby, která byla přistižena omezit kdokoli a předat tuto osobu neprodleně policejnímu orgánu (viz podkapitola rybářské strážce).⁸¹ A právě proto se mi zdá důležité zdůraznit další oprávnění strážců přírody, a sice požadovat pomoc a součinnost orgánů Policie České republiky a obecní policie, jestliže nemohou splnění svých oprávnění a povinností zajistit vlastními silami a prostředky.⁸²

Kromě uvedeného smí strážci přírody požadovat prokázání zákonného původu zvláště chráněného zvířete nebo rostliny.

Dále jsou strážci přírody oprávněni projednat přestupky příkazem na místě, pokud je to možné (podrobněji rozepsáno v následující kapitole). A taktéž strážcům zákon přiznává možnost vstupovat na cizí pozemky, pokud je to nezbytně nutné k výkonu jejich funkce, a to pouze způsobem maximálně přiměřeným a za podmínek v § 62 tohoto zákona.

Již výše zmíněnou tzv. antiinvazní novelou č. 364/2021 Sb., byla strážci přírody v ustanovení § 81 odst. 7 písm. e) zákona o ochraně přírody a krajiny dána další nová pravomoc zastavovat na území zvláště chráněném, ochranném pásmu zvláště chráněného území, evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, mimo

⁸⁰ STEJSKAL, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 417.

⁸¹ Viz ust. § 76 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

⁸² Viz ust. § 81 odst. 7 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

silnice a místní dopravní komunikace, motorové vozidlo, jiné vozidlo nebo loď, je-li důvodné podezření, že byl porušen zákaz vjezdu a setrvávání motorových vozidel.⁸³

Pokud strážce zjistí bezprostřední ohrožení zájmů chráněných tímto zákonem podle části druhé až páté, tak je strážce přírody oprávněn takové hrozbě či rušivé činnosti zabránit. Na druhou stranu je zároveň povinen o svém konání, respektive opatření neprodleně obeznámit příslušný orgán ochrany přírody, který takové opatření potvrdí, změní nebo zruší nejpozději do 15 dnů od vyrozumění.

V ustanovení § 81a tohoto zákona pak nalezneme další povinnosti strážce přírody, tedy jak již bylo uvedeno povinnost nosit odznak na viditelném místě, prokázat se služebním průkazem, oznamovat zjištěné závady, škody atd., orgánu, který ji ustanovil, popřípadě orgánům Policie České republiky či orgánům státní správy. A již výše zmíněná snad ta nejdůležitější povinnost, tedy dohlížet nad dodržováním předpisů o ochraně přírody a krajiny.

4.3.4 Asociace strážců přírody

Strážci přírody se oproti ostatním veřejným strážím shlukují v rámci profesní asociace, konkrétně Asociace strážců přírody České republiky. Cíl tohoto společenství je především snaha o zvýšení profesionální úrovně, odbornosti, znalostí, určitá příprava, semináře, předávání zkušeností a výuka strážců přírody. Sama Asociace strážců přírody přijala nad rámec zákonné úpravy kodex strážce přírody, který obsahuje těchto deset bodů, které uvádějí, jaký by měl strážce být z hlediska lidských a morálních kvalit a při vystupování během výkonu své služby:

- Strážce svým vystupováním na veřejnosti reprezentuje státní ochranu přírody.
- Strážce je loajální k orgánu, který jej ustanovil – ve styku s veřejností zastává názory OOP.
- Strážce při plnění svých povinností zachovává důstojnost – svou vlastní i osob, se kterými přichází do styku.
- Strážce je aktivní v přístupu ke svěřeným úkolům i k návštěvníkům.
- Strážce zná svěřené území, jeho hodnoty a seznamuje s tím i druhé.
- Strážce dbá na průběžné zvyšování své kvalifikace (vč. jazykové) i udržování fyzické kondice.

⁸³ Viz usst. § 81 odst. 7 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

- Strážce upřednostňuje podání informace a poučení před sankcí.
- Strážce vystupuje rozhodně a profesionálně.
- Strážce usiluje o dobré vztahy s místní komunitou – obyvateli, hospodařícími subjekty a orgány veřejné správy.
- Strážce ve službě je vždy řádně ustrojen a upraven.⁸⁴

4.4 Lesní stráž

Lesní stráží je fyzická osoba vykonávající ochranou službu v lesích při jejich obecném užívání občany. Lesní stráž je ustanovena na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu orgánu státní správy lesů.⁸⁵ Ochrannou službou se rozumí dohled nad činnostmi, které v lese vykonává jiný subjekt/subjekty než vlastník lesa, spojený s pravomocí a povinností zasáhnout způsobem a v mezích podle zákona proti jakékoliv činnosti, která by mohla ohrozit či poškodit les.⁸⁶

Především se jedná o zakázané činnosti vyjmenované v ustanovení § 20 lesního (např. rušit klid a ticho, vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů, kouřit, rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa atd.). Přičemž obecné užívání lesa je vymezeno v ustanovení § 19 lesního zákona, tzn., že každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců (dále pak v rámci obecného užívání lesa smí podle § 19 odst. 3 lesního zákona chovatelé včel umísťovat do lesa svá včelstva, ale pouze za předchozího souhlasu vlastníka lesa).⁸⁷

Orgány státní správy lesů mohou obecné užívání lesa omezit (podle § 19 odst. 4 lesního zákona), vydáním opatření obecné povahy, a to nejdéle na dobu 3 měsíců (lze prodloužit). Takové omezení či dokonce úplný zákaz vstupu do lesů může nastat z důvodu ochrany lesa nebo v zájmu zdraví a bezpečnosti občanů. Jako příklad lze uvést zákaz vstupu do lesa po větrné kalamitě v souvislosti se zvýšeným rizikem pádu stromů a větví.

⁸⁴ Asociace strážců přírody [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: www.strazprirody.cz

⁸⁵ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi., s. 19

⁸⁶ STANĚK, Jiří a Libor ŘEHÁK. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rbářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce*. Praha: Venator, str. 63

⁸⁷ Viz ust. § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona.

4.4.1 Současná právní úprava lesní stráže

Základní právním předpisem upravujícím postavení lesních stráží je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (především ustanovení § 38, §39 a § 39a tohoto zákona). Prováděcím předpisem je vyhláška Ministerstva zemědělství č. 101/1996 ze dne 28. března 1996, kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa, vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže. Zákon byl několikrát novelizovaný, přičemž lesní stráže se dotkl zejména zákon č. 238/1999 Sb., který veřejným strážím přiznal statut úřední osoby a začlenil do lesního zákona ustanovení § 39a upravující odpovědnost státu za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce. Dále pak novela související zejména se změnou zákona o Rejstříku trestů (Viz zákon č. 124/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). A taktéž již zmiňovaná tzv. antiinvazní novela č. 364/2021 Sb., která významně posílila postavení lesní stráže, když kromě nové pravomoci obdobné jako u strážců přírody, tj. „zastavit dopravní prostředek, je-li důvodné podezření, že osoba užívající dopravní prostředek porušuje ustanovení tohoto (tj. lesního) zákona“, se jedná o oprávnění „v souvislosti s výkonem dohledu dle § 39 odst. 1 písm. b) požadovat předložení souhlasu nebo výjimky vlastníka lesa pro příslušnou činnost“ (tj. při dohlížení na dodržování povinností spojených s obecným užíváním lesů požadovat např. předložení výjimky ze zákazu vjezdu do lesa), „zadržet osobu, která při obecném užívání lesa porušuje ustanovení tohoto zákona, nelze-li jinak zjistit její totožnost, a bezodkladně přivolat orgán Policie České republiky nebo zadržanou osobu bezodkladně orgánu Policie České republiky předvést“ (oprávněním „zadržet ke zjištění totožnosti“ pachatele strážci přírody disponovali již ve znění ZOPK před antiinvazní novelou) a z právního hlediska zvláště „zajímavé“ oprávnění „pořídít zvukový, obrazový nebo jiný záznam osob a věcí nacházejících se na veřejně přístupném místě a zvukový, obrazový nebo jiný záznam o průběhu úkonu, je-li to nezbytné pro plnění jejího úkolu“ (tedy řešící otázku spornosti používání zvukových a jiných nahrávek, jak bylo řešeno v podkapitole o strážci rybářské).⁸⁸

⁸⁸ Posílení pravomocí stráže přírody a lesní stráže v rámci tzv. antiinvazní novely. Časopis Ochrana přírody [online]. Copyright © 2008 [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/posileni-pravomoci-straze-prirody-a-lesni-straze-v-ramci-tzv-antiinvazni-novely/>

Profesionální lesní stráž, respektive lesní stráž jakožto samostatné povolání u nás není zavedeno. Často ale je tato funkce spojena s jinými funkcemi, především s funkcí lesního hospodáře. Dále je pak nezbytné zmínit, že zákon o České inspekci životního prostředí, stanovuje, že tito inspektoři jsou zároveň i lesní stráží a mají právo nosit lesnický stejnokroj se státním znakem a služebním označením.⁸⁹

4.4.2 Ustanovení a zrušení lesní stráže

Taktéž lesní stráž může být ustanovena pouze fyzická osoba splňující zákonné podmínky. Návrh na ustanovení lesní stráže je oprávněn podat vlastník lesa (není vyloučeno, aby v takovém případě byl výkon jinak dobrovolné a neplacené funkce honorován, tak jak vlastník lesa domluví s tím, kdo bude funkci lesní stráže vykonávat) nebo orgán státní správy lesů z vlastního podnětu. Příslušným orgánem bude ten, který má daný pozemek, respektive les ve svém obvodu působnosti. To znamená, že příslušným bude obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud však prostor výkonu funkce lesní stráže přesahuje správní obvod obce s rozšířenou působností, bude jím v takovém případě příslušný krajský úřad. Za předpokladu, že takovýto obvod, ve kterém bude funkce vykonávána překračuje území kraje, je příslušným orgánem k ustanovení lesní stráže Ministerstvo zemědělství. U lesů národních parků je příslušným orgánem Ministerstvo životního prostředí. V případě vojenských území, je příslušným orgánem vojenský lesní úřad v působnosti Ministerstva obrany.

Potřebné podmínky pro ustanovení do funkce lesní stráže jsou obecně obsaženy v § 38 lesního zákona (podrobněji v části třetí vyhlášky). Lesní stráž může být pouze fyzická osoba starší 21 let. Musí mít občanství České republiky a doložit skutečnost, že nebyla odsouzena pro úmyslný trestný čin. Musí být svéprávná a stejně jako u dalších veřejných stráží doložit zdravotní posudek o zdravotní způsobilosti, který vystaví registrovaný praktický lékař (podmínky zdravotní způsobilosti podrobněji popsány u rybářské stráže).

Následně po splnění písemného testu a ústního pohovoru u příslušného ustanovujícího orgánu, kterým se prokazuje znalost práv a povinností lesní stráže podle tohoto zákona a znalost souvisejících předpisů. Písemný test obsahuje 10 otázek z lesního zákona, 5 otázek ze zákona o přestupcích a 5 otázek z trestního zákona a trestního řádu. Splnění písemného testu je podmínkou pro postoupení ke

⁸⁹ Zákon číslo 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa

konání ústního pohovoru. Následně před příslušným úřadem složí předepsaný slib.⁹⁰

Ustanovující orgán lesní stráž zruší, pokud lesní stráž již nadále nesplňuje podmínky uvedené výše, nebo byla ustanovena na základě chybných údajů. Dále pak za předpokladu, že lesní stráž přestala svou funkci vykonávat, případně též na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu (např. hrubé či opakované porušení kázně při výkonu funkce).

4.4.3 Oprávnění a povinnosti lesní stráže

Lesní stráž je při výkonu své funkce povinna podle ustanovení § 39 odst. 1 lesního zákona povinna se prokazovat služebním průkazem a nosit na viditelném místě služební odznak, dále je povinna dohlížet nad dodržováním zákazů, které se vymykají obecnému užívání lesů podle ustanovení § 19 a § 20 lesního zákona. Lesní stráž musí bezodkladně oznámit všechny závady, nedostatky a škody, které zjistila při výkonu služby, a to vlastníku lesa, uživateli lesa, ustanovujícímu orgánu, popřípadě orgánům Policie České republiky.

Pravomoci lesní stráže jsou obecně vymezeny v ustanovení § 39 odst. 2 lesního zákona. Velkou změnou, která lesní stráž přiznala větší pravomoci byla již výše zmíněná tzv. antiinvazní novela č. 364/2021 Sb., která lesním strážcům dala nově pravomoc zastavit dopravní prostředek při důvodném podezření, že osoba používající tento dopravní prostředek porušuje ustanovení tohoto zákona. Dále pak v souvislosti s výkonem dohledu lesní stráže může požadovat nově předložení souhlasu či výjimky udělené vlastníkem lesa pro příslušnou činnost, která se vymyká obecnému užívání lesa. Tato novela taktéž začlenila do lesního zákona právo pořizovat zvukový, obrazový či jiný záznam osob a věcí nacházejících se na veřejném místě, taktéž pořizovat takový záznam při výkonu funkce, respektive při průběhu úkonu. Jak již bylo řešeno v podkapitole rybářské stráže, tak toto právo by měla mít každá veřejná stráž, ačkoliv ji není výslovně dáno v zákoně.

Při výkonu funkce může lesní stráž požadovat prokázání totožnosti u osoby, která porušuje ustanovení tohoto zákona. V krajním případě, pokud nelze jinak zjistit její totožnost, může takovou osobu lesní stráž zadržet a bezodkladně ji předvést orgán Policie České republiky. Ani lesní zákon či provádějící vyhláška neřeší postup takového zadržení. Takový postup je krajním řešením a spíše by měla

⁹⁰ Viz ust. § 9b odst. 2 vyhlášky č. 101/1996 Ministerstva zemědělství.

v takovém případě využít oprávnění požadovat pomoc a součinnost orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie. Poslední taxativně vyjmenovanou pravomocí v ustanovení § 39 odst. 2 lesního zákona je oprávnění projednat příkazem na místě přestupky podle § 53 lesního zákona.

5 Veřejné stráže a právní odpovědnost

K významné změně v postavení veřejných stráží došlo přijetím zákona č. 238/1999 Sb., který kromě novelizace trestního zákona, též učinil z veřejných stráží při výkonu jejich funkce veřejné činitele (úřední osoby), ale taktéž upravil otázku odpovědnosti za škody způsobené stráží i škody stráží způsobené a novelizoval pět složkových zákonů (do roku 2001 i vodní stráž) upravujících požadavky na výkon, práva a povinnosti jednotlivých stráží.⁹¹

O postavení veřejných stráží jako úředních osob, jejich trestněprávní odpovědnosti, odpovědnosti za škodu, příkazním řízení na místě a způsobu, jak mohou, popřípadě nemohou zadržovat osoby, bude pojednáno v jednotlivých podkapitolách.

5.1 Veřejné stráže jako úřední osoba a trestněprávní odpovědnost

Skutečností, že veřejné stráže jsou od účinnosti zákona č. 238/1999 Sb., tedy od 1. ledna 2000 považovány za úřední osobu (do roku 2010 označení veřejný činitel) s sebou nese dva podstatné následky z hlediska trestněprávního. Za prvé stráže požívají při výkonu své funkce zvýšenou právní ochranu a za druhé mají stráže jako úřední osoby současně též zvýšenou trestněprávní odpovědnost, kterou trestní zákon s touto funkcí spojuje.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník explicitně vyjmenovává ve svém ustanovení § 127 odst. 1 písm. i), že úřední osobou je: „*fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.*“⁹² A dále pak uvádí, že: „*k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.*“⁹³

Trestněprávní ochrana úřední osoby, respektive i veřejných stráží je vymezena v hlavě X dílu 1 trestního zákoníku, kde jsou konkrétně uvedeny skutkové podstaty trestných činů proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby. Tedy konkrétně ustanovení § 325 tohoto zákona, kdo užije násilí proti

⁹¹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice, s. 69

⁹² Viz ust. § 127 odst. 1 písm. i) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁹³ Viz ust. § 127 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

úřední osobě v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby (příčemž podle odstavce 5 tohoto ustanovení je i příprava trestná). Dále pak ustanovení podle § 326 tohoto zákona, tedy, ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby. Přitom u takové výhružky stačí (resp. je nutné), aby byla pronesena vážně (posléze již v podstatě nezáleží na tom, jestli měl pachatel skutečně v úmyslu výhružku splnit a taková výhružka nemusí být míněna bezprostředně, ale stačí výhružka určitým jednáním či následky, které by nastaly až někdy v budoucnu). Výše uvedená zvýšená ochrana úředních osob se podle znění § 237 odst. 1 tohoto zákona poskytuje též osobám, které vystoupily na podporu nebo ochranu úřední osoby.

V souvislosti s výkonem pravomocí veřejných stráží je nezbytné zmínit také ustanovení § 28 a § 29 trestního zákoníku, která vymezují okolnosti vylučující protiprávnost, tedy trestnost činu. Tato ustanovení definují krajní nouzi a nutnou obranu, přičemž je nutné zdůraznit, že jsou to obecná ustanovení platná pro každého občana, která se netýkají jen konkrétně veřejných stráží, ale právě veřejné stráže se z podstaty své činnosti dostávají do situací při výkonu své funkce, které zvyšují riziko možného, respektive nezbytného užití nutné obrany či situace podřaditelné pod krajní nouzi. V souvislosti s výše uvedeným vyvstává i otázka možného ozbrojení veřejných stráží, protože žádný zákon upravující pravomoci veřejných stráží nestanovuje výslovně právo stráže nosit zbraň (více méně kromě stráže myslivecké, jak bylo pojednáno výše) a v případě potřeby, rozuměno v případě zákonem vymezených případech zbraň při výkonu funkce i použít. Pokud by však veřejná stráž zbraň nosila, pak ji ale může použít ne z práva, které by veřejným strážím takové oprávnění udělovala, ale jako každý jiný občan, který má právo za splnění zákonných podmínek zbraň nosit a za určitých podmínek i použít (především v návaznosti na § 28 a § 29 trestního zákoníku).⁹⁴

Skutkové podstaty, které vyjadřují zvýšenou trestněprávní odpovědnost (vyšší sankce v případě jejich spáchání úřední osobou) úředních osob (tedy i veřejných stráží), jsou definovány ve druhém a třetím oddíle hlavy X trestního zákoníku nadepsaném jako Trestné činy úředních osob.“ Je nutné připomenout, že

⁹⁴ STANĚK, Jiří a Libor ŘEHÁK. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže*. Praha: Venator, str. 75

výkon funkce úřední osoby sebou nese určité povinnosti, ať už zákonná či v souladu se zásadami morálky a čestnosti. To je také důvodem zvýšené trestněprávní odpovědnosti úředních osob. Pakliže úřední osoba zneužije své pravomoci v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, bude se jednat o trestný čin podle ustanovení § 329 trestního zákoníku. Dalším trestným činem v souvislosti výkonu úředních osob je maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, tak jak je pojednáno v ustanovení § 330 trestního zákoníku. V oddíle třetím hlavy X trestního zákoníku nalezneme definice skutkových podstat trestných činů v souvislosti s úplatkářstvím. Přijetí úplatku (či žádání úplatku) v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu je definováno ustanovením § 331 trestního zákoníku. Podplácení (poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu) a nepřímé podplácení (kdo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby) je pak definováno ustanovením § 332, respektive § 333 trestního zákoníku.

5.2 Příkazní řízení na místě

Pokud stráž přistihne osobu při páčání přestupku, pro který je stráž oprávněna podle zvláštních zákonů uložit pokutu v příkazním řízení na místě (dříve blokové řízení), postupuje stejným způsobem jako při zjišťování totožnosti, přičemž pro příkazní řízení platí obecná pravidla zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Tato pravomoc náleží všem čtyřem veřejným strážím, tedy pravomoc projednat přestupky v rámci zkráceného příkazního řízení na místě.

Pro řešení přestupku příkazem na místě musí být splněny zákonem stanovené podmínky, tedy za předpokladu, že k vyřešení přestupku nestačí pouhá domluva, tak v takovém případě, aby mohl strážce udělit blokovou pokutu v rámci příkazního řízení na místě, musí obviněný s příkazem souhlasit, tzn. že souhlasí se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací skutku, uložením pokuty, s její výší a s vydáním příkazového bloku. Tyto údaje společně s identifikačními údaji obviněného, jeho podpisem, podpisem myslivecké stráže, datumem a místem vydání a s poučením,

že se příkazový blok stává vykonatelným pravomocným rozhodnutím.⁹⁵ Pokud obviněný nesouhlasí, bude muset projednat přestupek v rámci nezkráceného správního řízení před příslušným správním orgánem. Příkazem na místě lze uložit i pouhé napomenutí (správní trest nepeněžité).

Bohužel úprava není jednotná, a proto nalezneme vícero rozdílných ustanovení u každé stráže jednotlivě. Stráž lesní se vymyká na rozdíl od ostatních tím, že nemůže projednat přestupky právnických a fyzických podnikajících osob. Ustanovením § 53 lesního zákona jsou vymezeny kategorie přestupků, za které může lesní stráž udělit blokovou pokutu v rámci příkazního řízení. V příkazním řízení lze uložit blokovou pokutu maximálně do výše 10 000 Kč, přičemž tato hranice je platná pro všechny veřejné stráže (příslušnému orgánu státní správy sdělí údaje pro provedení zápisu do evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů nejpozději do pěti dnů ode dne uložení pokuty). Za předpokladu, že neuloží pokutu na místě, oznámí toto zjištění orgánu státní ochrany lesů, který případně zahájí přestupkové řízení.

Pokud rybářská stráž přistihne osobu (fyzickou, právnickou či fyzickou podnikající) při páchání přestupku vymezeného v § 30 rybářského zákona, může v takovém případě uložit blokovou pokutu v rámci příkazního řízení, neuloží-li blokovou pokutu na místě, oznámí takové zjištění (sepsané hlášení) příslušnému rybářskému orgánu. Zajímavostí u stráže rybářské je fakt, že ačkoliv má toto oprávnění již od roku 2000, tak pro administrativní náročnost dispozice s pokutovými bloky, není skoro vůbec využíváno.⁹⁶

Myslivecká stráž může příkazem na místě projednat přestupky charakterizované v § 63 a § 64 zákona o myslivosti. Podle těchto ustanovení lze fyzické osobě uložit pokutu až 30 000 Kč a právnické osobě až 200 000 Kč. Při opakovaném porušení zákona lze horní hranice zvýšit až na dvojnásobek. Myslivecká stráž uloží pokutu na místě, nebo oznámí toto zjištění orgánu státní správy myslivosti, který případně zahájí přestupkové řízení.

⁹⁵ BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi., s. 62

⁹⁶ ŠÍMA, Alexander. *Zákon o rybářství: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 81

Zákon upravuje přestupky v § 87 a následujících zákona o ochraně přírody a krajiny, pro které může stráž přírody udělit blokovou pokutu ve zkráceném příkazním řízení (maximálně do výše 10 000Kč). Fyzické osobě lze za porušení předpisů tohoto zákona uložit pokutu až 100 000 Kč. Za přestupky v ochraně zvláště chráněných rostlin a živočichů, dřevin a památných stromů lze uložit fyzické osobě pokutu až dvojnásobnou, pokud byly tyto přestupky spáchány ve zvláště chráněných územích. Právnické osobě lze za porušení tohoto zákona uložit pokutu až 2 000 000 Kč. Pokud strážce přírody (zpravodaj takové oprávnění nemá) neuloží pokutu na místě, vyrozumí o spáchání přestupku příslušný orgán ochrany přírody, který případně zahájí správní řízení o přestupku.

Za předpokladu, že se veřejná stráž dozví o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, ohlásí tuto skutečnost státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, respektive příslušnému orgánu státní správy, který má povinnost tyto skutečnosti oznámit státnímu zástupci či policejnímu orgánu.⁹⁷

Další rozdílností u jednotlivých stráží je to, kdo bude příjemcem pokut, které budou příkazem na místě uloženy, respektive do jakého rozpočtu peněžitá částka poputuje. U lesní stráže je příjemcem Státní fond životního prostředí, peníze z pokut uložených rybářskou stráží poputují do příjmu obce s rozšířenou působností, v jejímž obvodu se přestupek stal. U stráže přírody půjdou pokuty do rozpočtu obce s rozšířenou působností, v jejímž obvodu se přestupek stal. Výjimkou je případ, kdy byl strážce přírody ustanoven krajem, tak v takovém případě putují pokuty do rozpočtu tohoto kraje (kde byl strážce ustanoven). U myslivecké stráže je důležitým kritériem to, kdo daný přestupek spáchal, jestliže ho spáchala fyzická osoba, jsou příjmem příslušné obce s rozšířenou působností, v jejímž obvodu se přestupek stal. Pokud je pachatel právnická či fyzická podnikající osoba, poputují do rozpočtu Státního fondu životního prostředí.

Chtěl bych zde odkázat na předešlou kapitolu o trestněprávní odpovědnosti úředních osob, a to ve smyslu možných následků, pokud by veřejná stráž neplnila své povinnosti, a to například právě při plnění tohoto oprávnění, respektive povinnosti popsané v předešlých odstavcích. Především pak na zneužití své pravomoci v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch podle ustanovení § 329 trestního

⁹⁷ Viz ust. § 8 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

zákoníku, taktéž na maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, tak jak je pojednáno v ustanovení § 330 trestního zákoníku a přijetí úplatku (či žádání úplatku) v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu, jak je definováno ustanovením § 331 trestního zákoníku.

5.3 Bezprostřední zásahy

V této podkapitole je z mého pohledu nutné zdůraznit, že veřejné strážce nemají oprávnění užít donucovacích prostředků při výkonu jejich funkce. Ačkoliv mohou zadržet osoby za určitých zákonem stanovených podmínek, tak zákon již neuvádí, jak něčeho takového mají docílit. Tudíž jak již bylo v této práci rozpracováno, pokud veřejná stráž nedokáže svých povinností a cílů docílit vlastními silami (především v případech, které nelze vyřešit bez použití takových prostředků), může, respektive má právo požadovat pomoc a součinnost orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie. V poslední kapitole bych se otázce, zda je takováto úprava dostačující, nebo by měla být ideálně pozměněna a doplněna o právo užívat donucovací prostředky při výkonu funkce veřejné strážce chtěl detailněji věnovat.

5.4 Náhrada škody

Právní úprava institutu náhrady škody byla pro všechny veřejné strážce ujednocena zákonem č. 238/1999 Sbírky. Nicméně po novelizaci rybářského zákona, došlo k určité nejednotnosti tohoto institutu, která bude posléze rozebrána v následujících odstavcích.

Institut náhrady škody zůstal u zbylých tří stráží prakticky stejný. Přesněji řečeno ZOPK a lesní zákon obsahují zcela totožnou úpravu ve svých ustanoveních § 81b ZOPK, respektive ustanovení § 39a lesního zákona, přičemž úprava odpovědnosti státu za škody související s výkonem myslivecké strážce je pouze v ustanovení § 16 mysliveckého zákona jen přeformulovaná a upravena ze sedmi na čtyři odstavce.

V případě, že stráž přírody, lesní stráž či myslivecká stráž způsobila při výkonu své funkce škodu na majetku nebo na zdraví jiné osobě, tak je za takovou škodu odpovědný stát, respektive příslušný orgán. To neplatí za předpokladu, že škoda nevznikla v přímé souvislosti nebo v případě, že stráž zjevně vybočila z mezí svých zákonných oprávnění, taktéž v případě, že si poškozený škodu způsobil sám

porušením zákona nebo úmyslně.⁹⁸ Příslušná úprava institutu náhrady škody ve speciálních zákonech přímo odkazuje na zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Při škodě na věci se postupuje podle § 2894, § 2951 a § 2952 občanského zákoníku. Přičemž speciální zákony (zákon o myslivosti, lesní zákon a ZOPK) upřednostňují uvedení věci v předešlý stav, a to v případě, pokud je to možné a účelné. Pokud není, použije se náhrada peněžítá, která se určí z obvyklé hodnoty věci v době jejího zničení či poškození. Pakliže došlo k újmě na zdraví či dokonce ke smrti, pak se na výši a způsob náhrady škody použije § 2958 a následující občanského zákoníku. Výše uvedené platí i případě, že tuto škodu způsobila osoba, která po předchozím vyzvání nebo alespoň s vědomím stráže poskytla stráži pomoc (pokud si osoba poskytující pomoc nezpůsobila tuto škodu úmyslně). Přičemž extenzivní výklad, který by umožňoval rybářské stráži brát si ke kontrolám pomocníka, není přípustný.⁹⁹

Stát obdobně odpovídá i za škodu, která vznikla stráži v přímé souvislosti s výkonem své funkce, tak i osobě, která stráži s jejím vědomím pomáhala. Za předpokladu, že stráž nevybočila ze svých zákonných pravomocí. I v takovémto případě se použijí výše zmíněná ustanovení občanského zákoníku.

Právní úprava rybářské stráže v souvislosti s náhradou škody způsobené rybářskou stráží při výkonu funkce je upravena v zákoně č. 99/2004 Sb., rybářský zákon, který v § 18 přímo odkazuje na speciální zákon č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti, který dále odkazuje na subsidiární použití občanského zákoníku.¹⁰⁰ S přihlédnutím k tomu, že rybářská stráž není oprávněna vydávat rozhodnutí (vyjma rozhodnutí v přestupkovém blokovém řízení), bude se jí týkat úprava odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem (ačkoliv v rybářském zákoně není nesprávný postup nijak definován, lze dovodit jako postup v rozporu s právem).¹⁰¹ Liberačním důvodem je skutečnost, že si poškozená osoba způsobila škodu sama, respektive svým protiprávním jednáním vůči kterému následoval přiměřený zákrok rybářské stráže podle zákona.

⁹⁸ Ve vztahu k pojmu „v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů“ například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 454/2002. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo454/2002>

⁹⁹ ŠÍMA, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 86

¹⁰⁰ Viz ust. § 26 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti.

¹⁰¹ ŠÍMA, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 84

Pakliže utrpěla rybářská stráž v souvislosti s výkonem činnosti podle rybářského zákona škodu na věcech, tak se takováto náhrada poskytne podle občanského zákoníku¹⁰². Jestliže utrpěla podle věty předcházející škodu na zdraví, tak v takovém případě rybářský zákon odkazuje na zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (subsidiárně se použije občanský zákoník)¹⁰³.

Ustanovení o odpovědnosti se vztahují i na osobu pomáhající rybářské strážní. Přičemž náhradu škody, kterou způsobila nebo utrpěla rybářská stráž (i osoba pomáhající strážní) v souvislosti s výkonem funkce, nahradí obec s rozšířenou působností, která stráž ustanovila.

¹⁰² Viz ust. § 2894 a následující zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁰³ Viz ust. § 2958 a následující zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

6 Hodnocení současné právní úpravy veřejných stráží

V této poslední stěžejní kapitole mé práci zhodnotím současnou právní úpravu veřejných stráží. Vytýčím její plusy a mínusy a celkově zhodnotím důležitost tohoto institutu. Následně provedu komparaci s úpravou Slovenské republiky, kde se především pokusím vystihnout hlavní rozdílnosti a možnost určité inspirace, popřípadě popíšu i negativa takové právní úpravy. Následně bych rád rozebral vládní návrh zákona č. 1170/2001, který počítal s vytvořením jedné „univerzální“ veřejné stráže s většími oprávněními. Na závěr v rámci pohledu de lege ferenda vypracuji určitý návrh možné ideální budoucí právní úpravy.

To znamená, jestliže mám zhodnotit současnou právní úpravu veřejných stráží, a tedy zhodnotit vše popsané touto prací, musím nejprve spíše než pouze konstatovat, tak raději zdůraznit skutečnost, že veřejné stráže v právu životního prostředí jsou nesmírně důležitým (z mého pohledu již neodmyslitelným) institutem, bez kterého by k porušování příslušných zákonů v rámci příslušných odvětví docházelo mnohem častěji, což by samozřejmě mělo negativní vliv na touto prací již popsané chráněné zájmy. Nehledě na jejich činnost, tedy především určitá kontrola, dozor (ale i další činnosti spojené s výkonem strážců), tak zkrátka už jen díky skutečnosti, že takový institut existuje, vzbuzuje alespoň jakýsi respekt veřejnosti, která se pod hrozbou možného „přistihnutí“ při porušování zákona takového chování vyvaruje. Tudíž pokud si položíme otázku, zdali je existence veřejných stráží skutečně potřebná v rámci naší společnosti, tak odpověď je jednoznačná.

Otázkou druhou je už ale skutečnost, zda jsou strážci vybavení dostatečnými pravomocemi, respektive jestli je nynější právní úprava dostatečná. Ačkoliv byl strážcům přiznán statut úřední osoby¹⁰⁴, který posílil jejich postavení, tak skutečnost, že právní úprava je relativně nepřehledná, nejednotná a nedávající strážcům dostatečné pravomoci k naplňování účelu jejich výkonu. Skutečnost, že právní úprava veřejných stráží je upravena v rámci různých speciálních zákonů vztahujících se ke stejné oblasti jako v nich upravená příslušná stráž by dle mého názoru nebyl až takový problém. Problém však spatřuji především ve skutečnosti, že jsou tyto právní úpravy odlišné, a to bez zjevného a podstatného důvodu. Na

¹⁰⁴ Viz ust. Zákona č. 238/1999 Sb.

mysli mám především odlišné podmínky pro ustanovení, kdy například úprava myslivecké úpravy trvá na českém občanství, úprava stráže přírody a lesní stráže trvá pouze na trvalém bydlišti na území ČR a úprava rybářské stráže takovou podmínku pro změnu vůbec neupravuje. Rozdílnosti jsou i u otázky bezúhonnosti u myslivecké stráže, která je až příliš přísná. Dále rozdílně řešená náhrada škody u rybářské stráže, jak bylo popsáno v předešlé kapitole. Dále se pak liší možnosti prohlížení osobního vozu v honitbě u stráže myslivecké. Rybářská stráž na rozdíl od myslivecké stráže takové oprávnění nemá, a to ani při důvodném podezření a v bezprostřední blízkosti rybářského revíru. Výslovné upravení v zákonné úpravě lesní stráže o možnosti používat obrazové a jiné nahrávky, přičemž u ostatních nic takového zákonná úprava neupravuje. Taková úprava je pak nepřehledná a může vyvolávat řadu otázek. Nelogičnost též spatřuji v myšlence, aby postupem času byla jedna ze stráží výrazně oslabována na svých pravomocech. Konkrétně mám na mysli omezení pravomocí rybářské stráže (což je k zamyšlení, když zrovna rybářská stráž přejala povinnosti stráže vodní existující jen do roku 2001) novým zákonem z roku 2004, který zrušil zákon předcházející z roku 1963¹⁰⁵, a taktéž opačná tendence právní úpravy zákonodárce z roku 2021, která naopak posílila pravomoci stráže přírody a lesní stráže.¹⁰⁶ Za velmi matoucí považuji oprávnění veřejných strážců (kromě rybářské stráže) zadržet ke zjištění totožnosti osobu, kterou přistihnou při porušování právních předpisů a neprodleně ji předvést orgánům PČR, jelikož zákon už neupravuje jak by toho měl strážce docílit, především za logického předpokladu, že takováto osoba nebude spolupracovat a zákon strážcům nedává možnost použít donucovací prostředky.

Ačkoliv v právní úpravě de lege lata spatřuji určité nedostatky, tak i navzdory takovým nedostatkům nebrání tato právní úprava, abychom mohli v činnosti strážců spatřovat zásadní přínos v rámci práva myslivosti, rybářského práva, práva ochrany přírody a krajiny, práva ochrany lesa a celkově v rámci ochrany životního prostředí.

6.1 Neúspěšný návrh zákona o veřejné stráží

V návaznosti na kritické hodnocení roztříštěné úpravy veřejných stráží rozeberu nyní návrh zákona o veřejné stráží, který byl dne 14. listopadu 2001 usnesením Vlády ČR č. 1170/2001 schválen a předseda vlády byl pověřen k předložení návrhu zákona předsedovi dolní komory Parlamentu České republiky k

¹⁰⁵ Zákon č. 99/2004 Sb., zákon o rybářství.

¹⁰⁶ Zákon č. 364/2021 Sb., tzv. antiinvazní novela

dalšímu projednání. Vládní návrh počítal s vytvořením jedné „univerzální veřejné stráže“, která by pojmla veškerou věcnou působnost (ochrana životního prostředí, myslivosti a rybářství) do té doby existujících pěti veřejných stráží. I kvůli kritice návrhu například tehdejším ministrem životního prostředí Milošem Kužvartem či Českým svazem ochránců přírody nebo hejtmany krajů, byl návrh zákona sice k projednání předložen, ale k jeho projednání nikdy nedošlo a zůstalo tak pouze u návrhu. Výše zmíněná kritika směřovala především na nové oprávnění veřejných stráží používat v zákoně stanovených podmínkách služební zbraň. Dále pak tato kritika směřovala k obavě, že kvůli možnému výraznému snížení veřejných strážců (ačkoliv ve smyslu kvalita na úkor kvantity), by nedocházelo k dostatečnému ochraně daných hodnot.

Vládní návrh zákona by zavedl model profesionální stráže a dobrovolné stráže, přičemž by byla zřizována krajem (výjimka veřejné stráže působící na území národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo vojenských újezdů). Minimální počet strážců byl stanoven jako dvojnásobek počtu obcí s rozšířenou působností (tehdy 360) a kraj by tento počet mohl navýšit nebo doplnit o dobrovolné strážce podle potřeby (počet opět mimo národní parky, chráněné krajinné oblasti a vojenské újezdy).

Tento vládní návrh zákona by vyřešil i nejednotnost, respektive nepřehlednou právní úpravu, tím že by sjednotil podmínky pro ustanovení, povinnosti a oprávnění veřejné stráže. Předpoklady by stanovil tak, že fyzická osoba, která by se chtěla stát profesionální či dobrovolnou veřejnou stráží by musela dovršit věku 24 roků, být svéprávná a zdravotně způsobilá, bezúhonná (při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení s výjimkou odsouzení za činy, které v době posuzování bezúhonnosti nejsou trestnými), mít zbrojní průkaz, absolvovat střední odborné vzdělání nebo vysokoškolské vzdělání příslušného směru souvisejícího s náplní činností veřejné stráže, prokázat zkouškou odbornou způsobilost a nakonec složit před ustanovujícím orgánem (krajský úřad) slib. Podmínku státního občanství nebo trvalého pobytu na území ČR neuvádí, ale lze logicky dovodit, že při skládání odborné zkoušky bude muset zahraniční osoba prokázat znalost českého jazyka.

Co se povinností a oprávnění týče, čím se odlišuje neúspěšný vládní návrh zákona o jednotné veřejné stráží, je povinnost nosit uniformu, a hlavně pak oprávnění strážce v případech, kdy nejde jinak prokázat totožnost, osoba je

důvodně podezřelá ze spáchání přestupku, trestného činu či jiného správního deliktu v oblasti výkonu činnosti stráže či při přistihnutí osoby při páchání protiprávní činnosti, tak smí za zákonných předpokladů takovou osobu omezit na osobní svobodě (i odebrat zbraň) a neodkladně ji předvést orgánům PČR. Strážcům tak byla nově dána možnost použít určité donucovací prostředky, konkrétně hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, slzotvorné prostředky, pouta a hrozba služební zbraní (již by byla každá stráž povinna nosit) nebo dokonce úder zbraní či varovný výstřel (to vše za zákonem určených podmínek jako např. předchozí výzva a napomenutí). Mimo to by takováto stráž mohla zastavit vozidlo na účelových komunikacích a v terénu a zkontrolovat zavazadlový prostor takového vozidla.¹⁰⁷

Dále by tento zákon upravil odměňování profesionálních i dobrovolných strážců (odměna pro dobrovolné stráže mezi 1 000 až 3 000 Kč za měsíc)¹⁰⁸, jejich vybavení a sjednotil by institut náhrady škody při výkonu funkce. Na konec by stanovil povinné odborné kurzy pro veřejné strážce.

Největší změnou takového zákona by zcela jistě byla pravomoc použít určité donucovací prostředky (včetně služební zbraně) a samozřejmě skutečnost, že by se dosavadních pět veřejných stráží „sloučilo“ do jedné veřejné stráže postavené na modelu profesionálních strážců (s minimální kvótou počtu dvojnásobku obcí s rozšířenou působností) doplněného o stráže dobrovolné.

Plus takovéto myšlenky vidím v tom, že by sjednotila právní úpravu všech stráží, dala jim větší pravomoci, čímž by posílila jejich postavení, vyřešila by otázku odměňování a vybavování strážců. Jako negativum takovéto úpravy lze z mého pohledu spatřovat v ozbrojování strážců (jsem toho názoru, že by oprávnění použít výše jmenované donucovací prostředky stačilo, a to bez nutnosti nějakého ozbrojování, ale především spatřuji negativum ve výše popsaném modelu, který nejenže vzbuzuje pochybnosti o cíleném výkonu činnosti strážců vzhledem k zákonem danému relativně nízkému počtu (ačkoliv s možností rozšíření pro kraje), ale i z důvodu takového komplexního výkonu v rámci všech oblastí do té doby svěřených pěti různým subjektům veřejné správy. A následná otázka možného výrazného poklesu dobrovolných stráží, ať už z důvodu změny věcné působnosti

¹⁰⁷ Viz vládní návrh zákona č. 1170/2001 o veřejné strážci. Dostupný online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1223&ct1=0>

¹⁰⁸ Viz důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 1170/2001 o veřejné strážci. Dostupný online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1223&ct1=0>

jejich činnosti nebo z důvodu vyšších požadavků na ustanovení (ačkoliv by jim náležela určitá odměna).

6.2 Komparace s právní úpravou Slovenska

Ani na Slovensku neexistuje jedna „univerzální stráž,“ ale šest druhů různých stráží s působností pro jednotlivé oblasti právní ochrany životního prostředí, které jsou upraveny taktéž v nejednotné právní úpravě, ale podobně jako u nás, jsou i na Slovensku upraveny ve speciálních zákonech. Podle těchto oblastí ochrany životního prostředí, můžeme rozpoznat stráž přírody, vodní stráž, rybářskou stráž, lesní stráž, mysliveckou stráž a polní stráž. Veřejnou stráží obdobně jako u nás může být jen fyzická osoba za splnění určitých zákonných podmínek, přičemž i na Slovensku mají veřejné strážce postavení úředních osob.¹⁰⁹

Polní stráž je jako jediná upravena v samostatném zákoně č. 255/1994 Z.z., o polnej stráží, přičemž zbylých pět stráží je upraveno v rámci speciálních zákonů¹¹⁰ upravující ochranu jednotlivých oblastí životního prostředí. Přičemž lze konstatovat, že slovenská právní úprava podobně jako ta naše obsahuje ve většině případů nelogicky rozdílné úpravy mezi sebou navzájem, co se podmínek ustanovení, oprávnění a postupu při použití donucovacích prostředků týče.

Na Slovensku existují tři různé modely postavení veřejných stráží. Polní stráž má postavení jedinečné v podobě pracovněprávního vztahu k vlastníkovu pozemku, nájemci pozemku nebo ke společenstvu vlastníků zemědělských pozemků.¹¹¹ Dalším modelem je model dobrovolných strážců podobně upravený, tak jako je tomu u nás. Třetím modelem jsou profesionální strážci, jakožto především zaměstnanci orgánů státní správy, ale to pouze v případě stráže přírody, lesní stráže a vodní stráže.

Tuto komparaci provádím především z důvodu uvedení té nejzásadnější odlišnosti mezi veřejnými strážemi České a Slovenské republiky. Tou je oprávnění příslušníků veřejných stráží na Slovensku používat donucovací prostředky. Ačkoliv

¹⁰⁹ Polní stráž postavení úřední osoby přiznáno zákonem č.255/1994 Z.z., polnej stráží a ostatním strážím zákonem č. 300/2005 Z.z., trestný zákon.

¹¹⁰ Zákon č. 543/2002 Z.z., o ochrane prírody a krajiny, zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch, zákon č. 364/2004 Z.z., o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, zákon č. 274/2009 Z.z. o polovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 139/2002 Z.z., o rybárstve.

¹¹¹ HANÁK, Jakub a Ivana PRŮCHOVÁ. *Kontrolní mechanismy při prosazování ochrany životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2017, s. 78.

i v tomhle případě je úprava u jednotlivých stráží různorodá, respektive kromě vodní stráže, která nemá oprávnění použít vůbec žádné donucovací prostředky, tak u zbylých pěti stráží se výčet druhů donucovacích prostředků a jejich intenzity odlišuje. Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 255/1994 Z.z., o polnej stráží poskytuje následující výčet: „Člen polnej stráže pri výkone oprávnení môže primerane použiť hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany, slzotvorné prostriedky a služobného psa.“¹¹² Naprosto stejně je upraveno oprávnění členů rybářské stráže, stráže přírody a lesní stráže, přičemž je pouze extenzivně doplněno o možnost použití pout a obušku, respektive u lesní stráže je povoleno použít i varovný výstřel. Myslivecká stráž má nejširší oprávnění donucovacích prostředků, kdy může použít navíc i paralyzující prostředky (ale paradoxně zrovna myslivecká stráž nemůže použít služebního psa). Člen veřejné stráže (kromě vodní) je oprávněn použít donucovací prostředky za účelem zabránit úmyslnému porušování příslušného zákona, zajistit bezpečnost jiné osoby anebo vlastní osoby před útokem nebo omezit osobní svobodu osoby, která klade aktivní odpor (pokud se nejedná o osobu vůči které použít donucovací prostředky nemůžou, tedy těhotná žena a omezení vůči osobám s postižením, osobám vysokého věku a osobám mladším 15 nebo 14 let). To vše po předchozím vyzvání, prokázání se veřejnou stráží a se zohledněním zásady přiměřenosti.

6.3 Návrhy de lege ferenda

Zcela úmyslně přichází tato kapitola až po provedeném hodnocení současného právního stavu a komparace s právním stavem na Slovensku a s vládním návrhem zákona o jednotné veřejné stráží.

V rámci myšlenek podle de lege ferenda bych se výše zmíněným vládním návrhem inspiroval jen částečně, a to především z důvodu, že zamýšlel vytvořit jednu „univerzální“ veřejnou stráž v praxi pravděpodobně postavenou hlavně na modelu profesionální stráže. Když pominu svým způsobem nové finanční výdaje ze státního rozpočtu, tak hlavním důvodem je fakt, že nynější fungování veřejných stráží stojí především na modelu stráží dobrovolných, respektive osob, které mají blízký vztah k některé z daných oblastí a rádi v této oblasti vykonávají i neplacenou a čestnou funkci veřejné stráže. Jednoduše řečeno, kdo je kupříkladu rybářem, má určitý vztah a znalosti z této oblasti, tak třeba začne a bude vykonávat funkci rybářské stráže, jejíž hlavní náplní je v praxi kontrola rybářského práva (ale

¹¹² Viz ust. § 8 odst. 1 zákona č. 255/1994 Z.z., o polnej stráží.

nejenom rybářského práva), ale pakliže by mělo jít o náplň činnosti, která by subsumovala všechny čtyři oblasti, respektive všechny čtyři hlavní specializované zákony, tak by dle mého názoru takovýchto dobrovolníků značně ubylo. Model dobrovolné stráže by měl fungovat ruku v ruce s modelem profesionální stráže (tak jak s tím počítal i vládní návrh zákona z roku 2001), ale spíše tak jak je tomu v současnosti u rybářské stráže. To znamená nevytvářet jednu „univerzální“ veřejnou stráž a praktikovat model dobrovolné veřejné stráže s možností o doplnění stráže profesionální podle potřeb určitého území.

Jak již bylo zmíněno v rámci hodnocení *de lege lata*, tak při pohledu *de lege feranda* přichází v úvahu především sjednocení rozdílných podmínek pro ustanovení (pro všechny povinnost trvalého bydliště na území ČR, stejné podmínky bezúhonnosti), sjednocení pravomocí, náhrady škody atd. Samozřejmě, že každá ze stráží je pevně spjatá se „svým“ speciálním zákonem upravujícím určitou oblast zájmu, ale to neznamená, že by nemohl vzniknout nový novelizační zákon, který by výše uvedené sjednotil a celkově upravil veřejné stráže v rámci jednoho právního předpisu s odkázáním na příslušný speciální zákon. V rámci takového sjednocení právní úpravy by měl „vrátit“ rybářské stráži oprávnění zastavovat vozidla a prohlížet je za předpokladu důvodného podezření porušení příslušného zákona, taktéž oprávnění zadržet osobu za stejných podmínek jako stráže ostatní. Upravit pro všechny možnost využít zvukové a obrazové nahrávky, tak jak je tomu v současnosti u stráže lesní.

Dále by se takový zákon mohl částečně inspirovat právní úpravou Slovenska ve smyslu přiznání a zakotvení možnosti používat při výkonu funkce za určitých podmínek (v souladu se zásadou přiměřenosti a proporcionality) určité donucovací prostředky (např. hmaty, chvaty, kopy a slzotvorné prostředky), čímž by se vyřešila otázka, jak zadržet osoby za určitých zákonných podmínek. A dále by to zvýšilo respekt, postavení a dalo strážcům potřebné oprávnění k řádnému naplňování svých povinností. Myšlenku na možnost použití služebního psa a možnost nošení, respektive použití služební zbraně bych zavrhl (pokud praxe neukáže, že i takovéto posílení veřejných stráží není dostatečné). S novými oprávněními bych ale zároveň zavedl nové povinnosti v podobě povinných školících a vzdělávacích kurzů pro strážce.

Dále by takový zákon měl ideálně vyřešit otázku náhrady nákladů vzniklých při výkonu dobrovolných strážců (pohonné hmoty, oblečení, mapy atp.). Přičemž

by takováto úprava mohla pomýšlet i na stanovení určitého bonusového odměňování při výkon dobrovolných stráží, jako například obdržení povolenky k rybolovu, neplacení příspěvku u mysliveckého sdružení nebo skrze nějakou finanční odměnu. Přičemž jak již bylo řečeno profesionální stráž by fungovala stejným způsobem, jak funguje v současnosti u stráže rybářské (příslušný orgán ochrany rybolovu ustanoví potřebný počet profesionálních strážců pro určité oblasti podle potřeby a vlastního uvážení), která je v pracovně právním vztahu vůči ustanovujícimu orgánu.

Zjednodušeně řečeno nevytvářet jednu „univerzální“ veřejnou stráž. Ale vytvořit zákon, který dosavadní úpravu veřejných stráží zcela sjednotí ve smyslu podmínek pro ustanovení, pravomocí a povinností. S ohledem na specifika podle specializovaných zákonů, ponechá existenci současných čtyř veřejných stráží (s tím, že rybářská stráž dál ponese povinnosti a oprávnění zaniklé vodní stráže), dále bude fungovat především na principu dobrovolných stráží (upraví též náhradu nákladů spojených s výkonem dobrovolných strážců) s možností pro doplnění o profesionální stráže, a taktéž posílí postavení stráží tím, že jim přizná pravomoc k užití některých donucovacích prostředků.

7 Závěr

Tato diplomová práce se zabývá institutem veřejných stráží. Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, jedná se o nesmírně důležitou součást ochrany různých oblastí životního prostředí a ochrany práva myslivosti a rybářství. Ačkoliv to na první pohled nemusí tak působit, jedná se velmi komplikovaný institut, který je upravený v mnoha právních předpisech a zasahuje do několika právních odvětví. V úvodu byly vytyčeny otázky, respektive cíle, které měla práce zkoumat a pokusit se na ně úspěšně odpovědět.

A právě proto práce začíná zařazením veřejných stráží v rámci správního práva, tedy konstatování, že se jedná o nepřímé vykonavatele státní správy. Dále pak definování a prvotní popsání uvedeného institutu, tedy konkrétně cíle, které má plnit a kvůli kterým vznikl.

Abychom pochopili motivy vytvoření veřejných stráží, musíme se podívat na jejich „předchůdce“ v rámci historického exkurzu. To znamená rozebrat důvody jejich vzniku a jejich postupný vývoj, na který současná právní úprava navazuje. Velmi zajímavá je i komparace jejich postavení, pravomocí atp., oproti právní úpravě současné.

Následně je nezbytné popsat každou veřejnou stráž jednotlivě, a to komplexním způsobem, který zejména uvádí zákonné podmínky pro výkon funkce a následně odpovídá na účel jejich existence a náplň jejich výkonu s pomocí zákonem uvedených pravomocí a povinností. V této kapitole, respektive kapitole čtvrté je kladen důraz na porovnání značných odlišností právní úpravy jejich pravomocí, ale i podmínek za kterých mohou být ustanoveny.

V kapitole následující je řešeno, že tyto fyzické osoby jsou podle trestního zákoníku osobami úředními, tím požívají při výkonu funkce vyšší trestněprávní ochranu, ale taktéž zvýšené trestněprávní odpovědnost. Následně jsou uvedeny některé pravomoci pro veřejné strážce shodné, tedy jak mohou postupovat v rámci příkazní řízení na místě a za jakých předpokladů mohou osobě udělit blokovou pokutu. Následně práce spíše konstatuje a zdůrazňuje skutečnost, že co se týče bezprostředních zásahů, tedy konkrétně zejména donucovacích prostředků, tak jimi strážce nemají povoleno disponovat. S čím přichází otázka, zda je tato skutečnost natolik limitující pro řádný výkon jejich pravomocí. Institut náhrady škody

v souvislosti s výkonem činnosti veřejné stráže je pro všechny stráže stejný s určitou odlišností u stráže rybářské, proto bylo nezbytné tuto odlišnost vysvětlit a porovnat s právní úpravou zbylých stráží.

To znamená, že diplomová práce zprvu odpovídá na první položenou otázku, kterou je komplexní popis, komparace a analýza jednotlivých veřejných stráží a jejich stejnou či v některých případech odlišnou právní úpravu. Teprve po takovémto zjištění mohlo dojít na komparaci s právní úpravou na Slovensku a s vládním návrhem, který počítal s vytvořením pouze jedné „univerzální“ stráže. Následné hodnocení výše uvedeného, tedy zejména s ohledem na důležitost naplňování jejich účelu, je v této kapitole konstatováno, že nynější právní úprava není ideální a bylo by vhodné ji novelizovat. Touto otázkou se zabírám v rámci pohledu *de lege ferenda*, kde vycházím ze zjištěných skutečností, provedené komparace a pokouším se navrhnout určitou ideální budoucí právní úpravu, tedy především s ohledem na nejednotnost zákonných podmínek ustanovení a pravomocí, ale i se zamyslet nad potřebou určitým způsobem zvýšit jejich postavení, například přiznáním některých donucovacích prostředků, které by dozajista vedly k většímu respektu veřejných stráží a pomohly by veřejným strážím lépe a řádně plnit výkon jejich činností.

Závěrem bych rád konstatoval, že možná otázka laické veřejnosti, která bohužel často nemá povědomí o náplni činností spojených s výkonem funkce veřejných stráží a ohledně důležitosti tohoto institutu, byla snad touto prací zodpovězena, přičemž nemůže být pochyb o tom, že ať už tuto činnost budou vykonávat především strážci v rámci modelu dobrovolném nebo strážci zřízení na modelu profesionálním či souhrn obou modelů dohromady, tak je nezbytné tento institut zachovat, popřípadě ještě posílit, jelikož naše společnost není natolik „vyspělá“, aby nebylo potřeba důsledné kontroly a dalších činností spojených s výkonem veřejných strážců.

8 Resumé

This diploma thesis deals with the topic of public guards in the environmental law. It means that this thesis is describing fishing guard, hunting guard, forest guard and guard of nature. Those guards are mainly watching over specific areas. According to their names those areas are the law of hunting, the law of fishing and the environmental law. Firstly the thesis try to define those public guards and their historical development. It means the first purpose of this work is explanation and comprehensive description of public guards. Those public guards have the status of civil servants and it means they have increased protection but also increased responsibility. This thesis states many differences in legislation which is not uniform. Those differences can be seen mainly in their requirements of appointment and differences in their powers. This thesis judge our legislation of public guards after comparison with foreign legislation and with unsuccessful government proposal. Public guards in the environmental law are very important institute of nature, landscape, fishing law and hunting law. Finally it suggests some ideas mainly for improving authority and powers of public guards and in uniforming their differences in legislation.

Seznam příloh

Příloha A – služební odznak a průkaz rybářské stráže

Příloha B – služební odznak a průkaz myslivecké stráže

Příloha C – služební odznak a průkaz stráže přírody

Příloha D – služební odznak a průkaz lesní stráže

Příloha A – odznak a průkaz rybářské stráže

(zdroj: Příloha č. 11 vyhlášky č. 197/2004 Sb.)

PRŮKAZ RYBÁŘSKÉ STRÁŽE

3,5 x 4,5 cm

ČESKÁ REPUBLIKA

Číslo **1 2 3 4 5**

Příjmení, jméno, titul rybářské stráže

Obvod působnosti

VZOR

 ČESKÁ REPUBLIKA - PRŮKAZ RYBÁŘSKÉ STRÁŽE

Jméno/Název uživatele nebo vlastníka

Název a sídlo orgánu, který průkaz vydal

Datum vydání

Číslo jednací

Podpis a razítko orgánu, který průkaz vydal

VZOR

Příloha B – odznak a průkaz myslivecké stráže
(zdroj: Příloha č. 1 a č. 2 k vyhlášce č. 244/2002 Sb.)

PRŮKAZ MYSLIVECKÉ STRÁŽE

3,5 x 4,5 cm

ČESKÁ REPUBLIKA

Číslo

Příjmení, jméno, titul myslivecké stráže

Obvod působnosti (název honitby)

VZOR

 ČESKÁ REPUBLIKA - PRŮKAZ MYSLIVECKÉ STRÁŽE

Jméno/Název uživatele honitby

Název a sídlo orgánu, který průkaz vydal

Datum vydání Číslo jednací

Doba platnosti do

Podpis a razítko orgánu, který průkaz vydal

VZOR

Příloha C – odznak a průkaz stráže přírody

(zdroj: Dostupné z: <https://www.npsmava.cz/navstivte-sumavu/straz-prirody/>)

OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

SLUŽEBNÍ PRŮKAZ STRÁŽCE

Číslo

Příjmení, jméno, titul

Rodné číslo

Obvod působnosti

3,5 x 4,5 cm

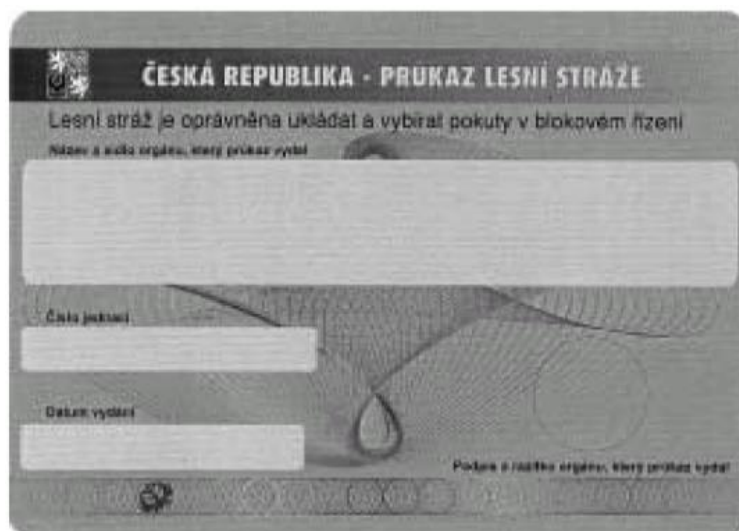
Datum

Název orgánu, který průkaz vydal

Podpis odpovědného pracovníka

Příloha D – odznak a průkaz lesní stráže
(zdroj: Příloha č. 4 k vyhlášce č. 101/1996 Sb.)

Seznam použité literatury a zdrojů

Odborná literatura:

BEDNÁŘ, Vladimír, Pavel BEDNÁŘ a Martina BLÁHOVÁ. *Myslivecká stráž: práva, povinnosti, právní výklad a využití pravomocí v praxi*. 3. vydání - přepracované vydání publikace. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2022. Myslivost pro praxi. ISBN 978-80-87668-52-8.

DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon: Komentář* [online]. 2.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-527-6.

HANÁK, Jakub a Ivana PRŮCHOVÁ. *Kontrolní mechanismy při prosazování ochrany životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8597-8.

HEMELÍK, Tomáš. *Rybářství a právo: [zákon o rybářství s komentářem : související daňové, ekonomické a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-14-2.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.

MADAR, Zdeněk. *Právní ochrana životního prostředí v České republice*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003. ISBN 80-86775-01-1.

STANĚK, Jiří a Libor ŘEHÁK. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce*. Praha: Venator, 2000. ISBN 80-902849-0-6.

STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0.

ŠÍMA, Alexander. *Rybářská stráž*. 5. přepracované vydání. Praha: Vydavatelství Rybář, 2014. ISBN 80-238-5357-3.

ŠÍMA, Alexander. *Zákon o rybářství: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-836-0.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství.

Zákon č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích.

Zákon č. 114/1992 Sb., zákon české národní rady o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa.

Zákon č. 82/1998 sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 238/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů

Zákon č. 364/2021 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie v oblasti invazních nepůvodních druhů

Vyhláška č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže.

Vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

Vyhláška č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních.

Vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí zákon o myslivosti.

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně přírody a

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 188/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o předpokladech pro výkon funkce myslivecké stráže a o jejich ověřování, vzor služebního odznaku se státním znakem a průkazu myslivecké stráže

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 101/1996, kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa, vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže

Historické právní předpisy:

Císařský patent č. 250/1852 ř. z.

Honební zákon pro Čechy č. 49/1866 č.z.z.

Nařízení Ministerstva vnitra a spravedlnosti č. 4/1854 ř.z. Nařízení min. zál. vnitř. a spravedlnosti č. 124/1857 ř.z. o tom, čeho potřebí, aby kdo mohl vzat býti pod přísahu ke službě pro hájení myslivosti ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní strážce. působnosti v ochraně lesa.

Zákon č. 22/1883 čes. z.z. v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách.

Zákon č. 22/1883 čes. z.z. v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách

Vládní nařízení č. 127/1941 Sb. o myslivosti

Vládní nařízení č. 311/1942 Sb. o ochranné službě myslivecké

Vládní nařízení č. 127/1941 Sb. o myslivosti

Vládní nařízení č. 311/1942 Sb. o ochranné službě myslivecké

Vyhláška Ministerstva lesního a vodního hospodářství České socialistické republiky o lesní strážci č. 98/1977 Sb.

Vyhláška Ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č.24/1962 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy o zákonu o myslivosti

Zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství

Zákon č. 166/1960 Sb., o lesích a lesním hospodářství

Zákon č. 225/1947 Sb., o myslivosti

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

Zákon č. 61/1964 Sb. o rozvoji rostlinné výroby

Zákon č. 62/1952 Sb., o rybářství

Zákon č. 79/1882 mor.z.z.

Zákon č. 96/1977 Sb., o hospodaření v lesích a státní správě lesního

Zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku,

Judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2020 č.j. 4 Tdo 877/2020

Nález ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017 č. j. Pl. ÚS 8/16

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2015 č.j. 6 Tdo 1014/2015

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 454/2002

Seznam použitých internetových zdrojů:

Rybářská stráž a její činnost – Jihočeský územní svaz ČRS. Jihočeský územní svaz ČRS – Oficiální web Českého rybářského svazu, z.s., Jihočeský územní svaz [online].

Dostupné z: <https://www.jcus.cz/rybarska-straz-a-jeji-cinnost/>

vládní návrh zákona č. 1170/2001 o veřejné stráž. Dostupný online z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1223&ct1=0>

Před sto padesáti lety byl vydán vodní zákon č. 71/1870 čes. z. z. | VTEI. VTEI | Vodohospodářské technicko-ekonomické informace [online]. Dostupné z:

<https://www.vtei.cz/2020/10/pred-sto-padesati-lety-byl-vydan-vodni-zakon-c-71-1870-ces-z-z/>

Myslivost - myslivecká stráž pro více honiteb. Myslivost - Home [online]. Dostupné z:

<https://www.myslivost.cz/Pro-myslivce/Poradny/archiv-judr-cechury/myslivecka-straz-pro-vice-honiteb>

Pojištění | ČMMJ. ČMMJ [online]. Dostupné z: <https://www.cmmj.cz/pojisteni/>

Myslivost - Myslivecká stráž je úřední osobou, kdykoli je v honitbě. Myslivost - Home [online]. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/MYSLIVOST-Straz-myslivosti/2020/Unor-2020/Myslivecka-straz-je-uredni-osobou-kdykoli-je-v-ho>

www.strazprirody.cz

NĚMEČKOVÁ, Iva. Příručka pro stráž přírody. Dostupné z:

<http://strazprirody.cz/files/www/12fcsmcfb2oer7h386af9divr7/handbook.pdf>.

Posílení pravomocí stráže přírody a lesní stráže v rámci tzv. antiinvazní novely. Časopis Ochrana přírody [online]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/posileni-pravomoci-straze-prirody-a-lesni-straze-v-ramci-tzv-antiinvazni-novely/>

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č.1170/2001 o veřejné stráž. Dostupný online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=1223&ct1=0>

Lesnický a myslivecký digitální archiv. Dostupné z:

<https://lmda.silvarium.cz/periodical/uuid:17f63f3c-1e0e-47a3-90ed-6c99df079585>